

JF

SEKSUAL POLITIK

nr. **3**
3. ÅRGANG
1975
Kr. 4,50

**Den »nøgne« og den
»afklædte« kvinde.**

**Kulturkløften imellem
kønnene.**

**Befolkningspolitik
i Østeuropa**

**Kvindekamp
i Kina**

Forsidebilledet:

Susanne i badet, af Jacob Tintoretto.

DEBAT

Indholdsfortegnelse:

Debat	side 2
Den »nøgne« og den »afklædte«	side 3
Kulturkløften mellem kønnene	side 6
Befolkningspolitik i Øst-Europa	side 8
Hamborg sidst i april	side 10
Biseksualitet	side 12
Fra Kvindefronten	side 13
Kvindernes kamp mod fascisme	side 14
Kvindekamp i Kina	side 16
Anmeldelser: Film, blade og plader	side 19
Frederik Flipper	side 22
Kvinderådgivning	side 24

Redaktionen:

Birgitte Gravesen, Bente Clod, Pernille Stenholm, Finn Mikkelsen, Ole Nørlyng, Rufus Jensen, Allen Sørensen og Peter Schmidt.

Sats: Minnova I/S

Tryk: Hak Jørgensen's Bogtrykkeri

OBS! OBS!

ABONNEMENT:

10 numre af bladet SEKSUALPOLITIK for 45 kr. Indbetales på postgiro-konto nr. 7 25 11 14.

Bladet Seksualpolitik
Birkhøjterrasserne 427 F
3520 Farum

Tlf. (02) 95 40 08

Bladet »Seksualpolitik« Til redaktionen.

Det har været mig en stor og varm oplevelse at stifte bekendtskab med det udmærkede blad »Seksualpolitik«.

Som ung (jeg er 17 år) har man vist altid nogle vage fornemmelser af, at der er sammenhænge mellem en hel masse, som man må stille sig usikker overfor.

Naturligvis søger man at finde en løsning og læser et væld af litteratur, man mener har tilknytning — uden dog at komme problemet ret meget nærmere sin løsning.

Naturligvis har »Seksualpolitik« ikke besvaret spørgsmålene, man har stillet, men bladet har for mig formået at igangsætte en række reaktioner, der gør, at der alligevel er en masse ting, der står mere tydeligt, der gør, at man bliver sig sin rolle som menneske mere bevidst.

Uden at ville være højtravende kan jeg vist konkludere, at Seksualpolitik har haft en uvurderlig betydning for mig, hvilket jeg synes, I fortjener ros for.

Men naturligvis synes jeg også, bladet har sine mangler. Jeg tror, I kunne få et meget ungt publikum i tale, hvis I i højere grad bestræbte jer herpå, men jeg synes, at bladet ikke behandler de specielle problemer, unge mennesker kan stå overfor. Jeg håber derfor, I vil overveje at søge at stable et par artikler eller måske en fast spalte på benene, der i højere grad end det øvrige stof kan have relation til de ganske, jeg tror, bladet allerede nu har i sin læserkreds.

Med venlige
og kammeratlige hilsner
Per Trondal
Kastanievej 19, 3.
1876 Kbh. V.

NB: Jeg vedlægger et indlæg, som jeg håber I vil offentliggøre i Seksualpolitik, da jeg mener, at jeg i mit indlæg rører ved noget væsentligt, og gerne vil se reaktionerne herpå.

Fortsættes side 21

Eneboernes kollektiver

Jeg vil gerne slå et slag for de, der ikke længere føler sig hjemme i Kernefamilien eller i lignende bundne fællesskaber.

Fra forskellig side har et alternativ til ægteskabet været efterlyst (Rødstrømpebevægelsen, Bergmann, Suzanne Brøgger, David Cooper, Ole Hyldtoft Petersen og R.D. Laing bl.a.).

Kollektiver bliver nemt for snævre. Det er rart at have sin egen bolig. Især når ikke alting går problemfrit. Hvorfor skal Kærlighed have noget med bofællesskab at gøre? I længden er det dræbende.

Mit ideal er eneboernes kollektiver. Et slags anarkistisk alternativ. En 8 — 10 mennesker af begge køn kunne danne en solidaritetsgruppe.

Hjælp hinanden med pasning af børn, vande høns, elske, opleve, feste — hvad som helst. Deltage i hinandens liv. Man opsøger sig skiftende kontakter for perioder af varierende længder. På et indledende møde kunne der fastsættes nogle få leveregler, f.eks.:

Kærligheden er fri.

Jalousi er fravær af kærlighed, samt Egen bopæl forsøges fastholdt.

Formålet er at udvikle sig, høste egne og andres erfaringer, og dermed leve livet på godt og ondt.

Der er formentlig bunker af mennesker, der gerne vil leve en varmere tilværelse, men der mangler en koordinator til løsning af denne ideale opgave. Vil SEKSUALPOLITIK forsøge at organisere sådanne soliaritetsgrupper, eller åbne bladet for en debat om emnet????

Frihed, egen indtægt samt egen bolig er en forudsætning for en tilfredsstillende adfærd.

Arne Jørgensen

Til kammerat Arne Jørgensen

Kampen mod kernefamilien må være vores fælles kamp. Den kan naturligvis kæmpes på utallige måder og fronter. På det kulturelle område gennem en ny ideologi, på det økonomiske område

Fortsættes side 18

Billeder af den »nøgne« og den »afklædte« kvinde

Lad os begynde med begyndelsen: Adam og Eva i Paradisets have. Her gik det første menneskepar rundt i ureflekteret nøgenhed. Denne lykkelige naturtilstand ændres med syndefaldet. Efter fortæringen af det fatale æble, oplever de to mennesker pludselig nøgenheden som noget skamfuldt. De føler sig ikke blot »nøgne«, men »afklædte«. De opdager, idet de betragter hinanden forskellene mellem dem. Fra at have været to ubevidste mennesker bliver de til to formulerede køn, og kønsforskellen bliver med ét centreret for alle de dragende og skræmmende følelser. Af angst for de nye ukendte muligheder søger de at skjule forskellene, hvorved de bliver til genstand for partnerens forøgede nysgerrighed. »Afkledtheden« er blevet skabt af og opleves i betragterens bevidsthed.

Herefter sker der endnu noget meget afgørende i skabelsesberetningen: Kvinden Eva fremstilles nu som årsagen til syndefaldet. Hun er den skyldige, og hun straffes ved at blive sat under mandens autoritet. — Visuelt er denne historie blevet fremstillet lige fra den oldkristne tid. I middelalderen belæres menigheden om skabelsesberetningen gennem »tegneserie-agtige« billedsekvenser. Overalt afspejler billedsproget i disse tidlige faser af den vesteuropæiske civilisation oprigtig alvor og dyb naiv tro. Den bevidste sensualitet i forbindelse med syndefaldet, som senere perioder svælger i, er ikke fremherskende. Middelalderens genesisfremstillinger er først og fremmest centrale religiøse fortællinger, og billedere har kun et formål: At være tro mod biblen og kirkeligheden uden hensyn til en beskuers sensuelle forestillingsevne.

Edens have, Fristelsen, Syndefaldet og ud drivelsen. Bogminiature fra Les Très Riches Heures du Duc de Berry af Pol de Limbourg og brødre.

Med renaissanceens interesse for mennesket fremfor Gud slår mange ændringer igennem. De fortællende billedsekvenser forsvinder, og i stedet dyrkes de afgrænsede klare øjeblikke- og tilstandsbilleder. Tidens enhed er nu en lov. Samtidig trænger de verdslige sensuelle interesser nu tydeligt ind i billedfremstillingen. Kirkens dogmatiske krav mister betydning i takt med dens svindende magt og verdsliggørelse. En stadig større interesse for menneskets fysiske fremtoning begynder at finde indpas overalt i de visuelle udtryk, — en interesse, der vel endnu ikke har kulmineret! Formålet med billederne bliver ændret. Det skyldes, at der kommer et nyt publikum. I stedet for middelalderens kirkemenigheden bliver fyrstehofferne kunstnerens publikum. De sociale betingelser for billedfremstillingen ændrer sig.

»Afkledthed« dyrkes i renaissanceen som aldrig før. Fremstillingen af det nøgne kvindelegeme bliver nu rettet mere bevidst mod den anonyme beskuers sensuelle associationsevne. Adam og Eva bærer nu stiliserede figenblade, eller de centrale seksuelle zoner skjules ved passende stillinger. Kønsgenstandene bliver tabu. Ved bevidst at skjule understreger kunstneren beskuers latente lyst til at afdække. — I middelalderen havde genesisfremstillingerne især skildret parrets indbyrdes skam. Nu er skammen ikke så meget mellem det afbildede par som mellem det »afklædte« par og tilskueren. Kunstneren manipulerer bevidst med sine personers sensuelle muligheder, og han gør det for at behage det nye publikum — fyrsten. Atmosfæren begynder at blive lummer.

Adam og Eva af Albrecht Dürer, Kobberstik 1504.

Den oprindelige skamfølelse Adam og Eva imellem, som ligger i biblens tekst, fortrænges af en mere provokerende, dialektisk holdning betegnet ved yderpunkter som bevidst seksuel provokation — ekshibitionisme — og ekspressiv skildring af lidelse og straf — masochisme.

Resterne af denne nedarvede billedfremstilling vokser frit videre op gennem århundrederne og blomstrer for tiden voldsomt i dagens reklame- og pornindustri.

Reklamebillede.

I middelalderen havde billedfremstillingen først og fremmest tjent kirken som et vigtigt pædagogisk og propagandistisk medie. Med renaissanceen ekspanderer de sociale betingelser for en billedfremstilling løsrevet fra den kirkelige dogmatik. Fyrstehofferne ønsker nye, mindre kirkelige emner, og utallige nye scener med nøgne kvindeskikkelser dukker op. De fleste af disse har intet eller meget lidt med middelalderens naive og fromme billedsprog at gøre. I middelalderen havde Adam og Eva vandret hånd i hånd. Fremstillingen af nøgne legemer var sjældent før renaissanceen, og findes næsten udelukkende i forbindelse med dette første menneskepar. Med renaissanceen ændres dette også, idet den nøgne kvindeskikkelse favoriseres voldsomt, medens manden oftest trænges ud af billedet. Kvinden bliver isoleret på billederne, — som et objekt, medens manden nu er anonymt til stede som beskueren, for hvem billedet er fremstillet. De nøgne kvinder på billederne er som aldrig før sig selv bevidste. I deres isolation ligger en pointering af deres sensuelle muligheder. De ved, at de bliver beskuet, — ja, de er kun skabt for at blive beskuet. Kvinderne er ikke blot »nøgne«, de er

først og fremmest »afklædte« med henblik på en mandlig beskuer. Eva er alene tilbage oppe på billedet, medens Adam nu står foran det, som en lyslevende beskuer. Det er systematiseret og legaliseret »kikkeri«, og hermed er baggrunden for vore dages pornografi skabt.

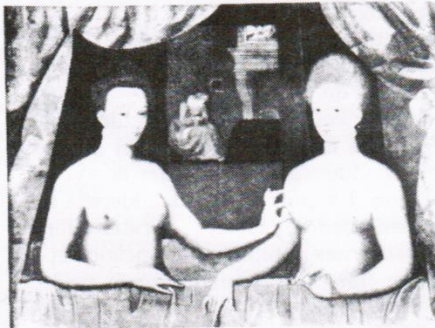

Eva, af Van Eyck.

Se f.eks. billedfremstillinger af emner som »Susanne i badet« (se forsiden af dette nummer af Seksualpolitik) eller »Batseba«. Emnerne er stadig hentet fra biblen, men det er legender, som middelalderen ikke havde dyrket, bl.a. på grund af disse emners ringe religiøse relevans. Billedfremstillingens tone er ikke længere naiv eller fromt fortællende, men derimod stærkt sensuelt orienteret. Kvinden i disse billeder er oftest passiv: Hun bliver vasket, tørret eller smurt ind i lækre salver. Handlinger af den slags kan let tolkes erotisk. I de to ovennævnte emner »Susanne« og »Batseba« visualiseres hyppigt de særlige karakteristiske voyeur-elementer i den vesteuropæiske kultur. Susanne bliver beluret af to gamle mænd og Batseba af selveste kong David. Susanne eller Batseba kan også se ud på beskueren — os — eller endnu mere raffineret på sig selv, enten i et spejl eller i vandets reflekser. Spejle, spejlets effekt og betydning er noget nyt, som netop dukker op med renaissancens sensuelle maleri. Ofte er spejlet et Vanitas symbol, men den moralske tyngde i disse billeder er normalt meget ringe. Et mere afgørende element, som indføres via spejlet, er »narcissismen«. Kvindefigures sensuelle tiltrækningskraft bliver pointeret gennem hendes vege selvbeskuen, — et træk, der tydeligt viser, i hvor høj grad billedet af den nøgne kvinde er skabt af mænd for mænd.

Med renaissancens antikinteresse introduceres et stort antal nye, ikke bibelske emner, hvor den nøgne kvindeskikkelse er det helt centrale. Dette betyder et friere spil for de utvetydige, verdslige tendenser i retning af sensuel underholdning og pirring for beskueren. Opfindsomheden er stor. Lad mig blot nævne nogle enkelte eksempler. — De utallige sovende Venus-figurer (f.eks. af Tizian) er foruden sensuelle fremstillin-

ger af det totalt passive kvindelegeme hyppigt fyldt med bevidst pirrende antydninger af f.eks. onani, — en antydning den mandlige beskuer særlig har fundet attraktiv. Lesbiske antydninger findes først og fremmest i billeder, hvis motiver er hentet fra historierne om Diana, Jupiter og Callisto, — det sidste emne rummer særlige pikante træk, idet Jupiter her optræder forklædt som en kvinde. Vi kan også finde lesbiske elementer i billeder med motiver fra samtiden: Tænk f.eks. på det ejendommelige dobbeltportræt af Gabriella d'Estées og hertuginde af Villards i bad. Udpenslet smerte i sensuelt antræk findes f.eks. i utallige fremstillinger af helgeninde-martyrier. Sebastiano del Piombos barske skildring af den hellige Agathes martyrium spiller voldsomt på den mandlige beskueres evt. sadistiske ønsker.

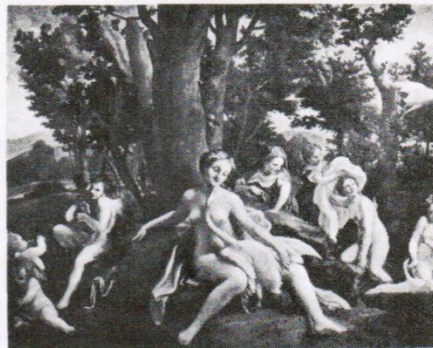
Sct. Agathes martyrium, af Sebastiano del Piombo.

Io, af Correggio.

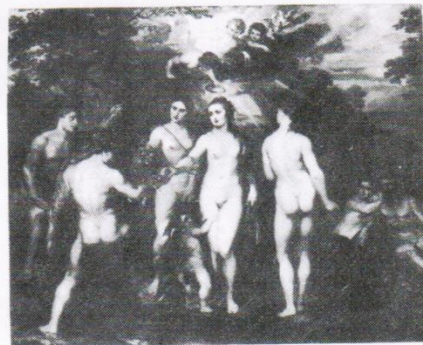
Tænk også på utallige billeder af den lænkede Andromeda. Ja, man gik ikke af vejen for at spille på selv de mest særprægede seksuelle variationer i renaissancens maleri. Sodom er således også et hyppigt tilbagevendende element. Jeg behøver blot at henvise til emner

som Leda med svanen. Den orgastiske og orgiastiske ekstase er man heller ikke gået af vejen for at skildre, og der findes vidunderlige raffinerede eksempler, der alle spiller på den mandlige beskueres associationslyst. Se her »Io« af Correggio.

Leda og Svanden.

Store mere komplicerede scener med fremstillinger af flere nøgne kvindefigurer er også meget yndede. »Paris dom« er således et meget interessant emne, hvor ideen om manden som beskuer atter gennemspilles, men udover denne allerede længe anvendte ide, bliver der tilføjet et afgørende nyt element: Skønhedskonkurrencen og skønhedsdommen! Paris giver æblet til den af gudinderne, han finder smukkeste. D.v.s. dem, der ikke vinder æblet, er mindre skønne, — ja, de er måske slet ikke smukke. Hende, der er smukkeste, går det godt. Hun får prisen, medens de »grimme« bliver glemt. — For at få prisen som den skønneste af alle, benytter Afrodite sig foruden af sin naturlige skønhed af et beskidt trick, idet hun ganske simpelt bestikker Paris. Han skal nemlig få den skønneste blandt dødelige kvinder til ægte, hvis han giver hende prisen. D.v.s. dommeren Paris, der afgør gudindernes skønhedskonkurrence, får som belønning Helena. Helena (belønningen) ejes derefter af dommeren Paris. Manden er dommer over skønheden, som han derefter besidder.

Paris dom, af P.R. Rubens.

Det er ud fra tanker som disse, at utallige konger og fyrster i 15-, 16- og 1700-tallet lod deres elskerinder afbilde som afklædte sensuelt appellerende Venus'er og lign. John Berger giver i sin bog »Ways of seeing« et meget belysende eksempel på dette:

Nell Gwynne, af Peter Lely.

Billedet her bærer den nok så smukke titel »Venus og Cupido«, men forestiller i virkeligheden en langt mere jordisk dame, nemlig den engelske konge Charles d. II's elskerinde Nell Gwynne, og det er naturligvis samme konge, der står bag bestillingen af billedet. Se, hvor hun ser passivt ud på tilskueren, kongen, der til gengæld sluger hendes afklædthed, og de klare seksuelle hentydninger. Hendes afklædthed er først og fremmest et udtryk for hendes besidders befalinger og lyster. Hun har på billedet kun en identitet via tilskueren, Charles d. II. I samme forbindelse er det også værd at erindre om Bouchers udfordrende billeder af Louis d. XV's elskerinde O'Morphy.

I europæisk kunstæstetik opererer man således med to begreber, når det drejer sig om fremstillinger af det nøgne legeme:

- 1) Den rene »nøgenhed«, — hvilket betyder menneskelegemet uden tøj, og
- 2) »afklædtheden« i form af blottelse, — hvilket betyder menneskelegemet uden eller tildels uden tøj, fremstillet med særlig henblik på en (mandlig) beskuer. At være »nøgen«, er at være sig selv. At være »afklædt« er at være nøgen med henblik på at blive beskuet.

Stammer disse begreber fra kunsthistorien, så er deres gyldighed ingenlunde begrænset til kunsten. Jeg har allerede omtalt, at med renaissancens billeder af »afklædte« kvindeskikkelser var vejen skabt for vore dages fremstilling af kvinden i reklame og pornografi. Det er i disse udtryk, at man i dag i reneste form dyrker »afklædtheden«. Set ud fra denne århundredlange tradition, er der visse træk, der springer i øjnene. Fremstillingen af den afklædte kvindeskikkelse i reklame og pornografi følger stort set stadig de gamle konventioner.

De bliver i dag som dengang afgjort af de mænd, som står bag billedfremstillingen, og som er billedernes publikum. Som i billedkunstens fremstilling af den afklædte kvindeskikkelse, vises den »afklædte« også i dag med henblik på at pirre den mandlige beskuer. Alt i billedets opbygning og i den »afklædtes« attitude er henvendt mod ham, — og han, beskueren, er samtidig ejeren af billedet. Han har kåret skønheden og vinder prisen. Billedet af den »afklædte« er skabt for at behage ham, der ejer det. — Men der er ikke blot tale om et æstetisk behag, men også om en seksuel stimulans. Den »afklædte« kvindefigur er skabt for at appellere til hans seksualitet og ikke for at vise beskueren den afklædte kvindes seksualitet. Hun er fra renaissancen blevet fremstillet som et passivt objekt uden selvstændig identitet, og kun eksistensberettiget gennem mandens dom, ejendomsret, behag og seksuelle lyst. Se, hvor langt denne objektivering af kvinden i dag er drevet ud i alle mulige former for reklame og porno.

Pornografisk pin-up.

Dette har i århundreder været et af de klareste visuelle udtryk for den patriarkalske samfundsstrukturens umyndiggørelse og undertrykkelse af kvinden, — og det er bl.a. igennem den, at vore væner, forestillinger og fordomme er blevet cementeret. Husk på, vor forestillingsverden er uløselig bundet til vort visuelle forråd af associationer. — Og hvad er det så for et forråd, vi har? — Ja, den af øjet umiddelbart sansede natur er en væsentlig del, men endnu mere afgørende er hele det menneskeskabte arsenal af visuelle udtryk, der tegner sig for langt den største del af vore visuelle oplevelser, og det er vort fond af visuelle oplevelser, der former vore visuelle forestillinger. Barnet ser billeder, før det taler, endsige før det læser. Barnets forestillingsverden grundlægges og opbygges af billeder, og op gennem hele vort liv oversvømmes vi af billeder og andre menneskeskabte visuelle udtryk. Det er i høj grad i dem, at nøglen til vor menneskeopfattelse og altså også kønsrollemønstre og seksuelle adfærd ligger.

Men hvad er der sket? — Vore dages

provokerende reklame — piger og pin-ups er jo også meget forskellige fra renaissancen, barokken og rokokkens »afklædthed«. Der er mange årsager. Vigtigst er de skiftende tiders forskellige sociale betingelser for vor kulturs udvikling. For forståelsen af vort århundredes langt mere direkte seksuelle appel, som er fremtrædende overalt i den moderne billedindustri, må man først og fremmest tænke på det 19. århundredes viktorianisme, og det 20. århundredes reaktion mod denne viktorianismes undertrykkende snerperi og dobbeltmoral. Vi har endelig fået fjernet en del af den vestlige verdens gamle sextabuer, og det slår naturligvis klart igennem i alle de visuelle udtryk. I det 20. århundrede er driftslivets placering blevet stadig mere og mere central, samtidig med at kirkens indflydelse på den almindelige meningsdannelse er blevet yderligere formindsket. Figenbladet og de veltillæggte stillinger er endelig blevet opgivet, men derudover er de visuelle udtrykks seksuelle indhold fra at have været mere eller mindre antydet, blevet til

åben provokation. Betonningen af den »afklædtes« seksuelle appel til beskueren har med censurens bortfald nået sit hidtidige højdepunkt i vore dages stærkt seksuelt udleverende pornografi.

De sidste par århundreders sociale og økonomiske udvikling, — industrialismen, kapitalismen, velfærdsstaten etc. — har bl.a. også betydet spredning af kulturen i alle dens former ud til de sociale lag, der ikke tidligere på nogen måde havde været dens aftagere. Dette har selvfølgelig fundamentalt ændret de æstetiske normer. Billedfremstillingen i dag er ikke beregnet på en lille kulturelt skolet elite, der samtidig er samfundets magthavere, men til de brede forbrugende befolkningsmasser. Billedets demokratisering, — billedets massefremstilling og masseforbruget af billedet er nogle af de vigtigste elementer, som forklarer de forskelle, der er mellem renaissancen og barokkens visuelle udtryk, og dem vi har i dag. Men menneskeopfattelsen, rollefordelingen, den seksuelle appel og mandens dominans er stadig den samme. Billedet af den »afklædte«

Kulturkløften mellem kønnene

Vi er en lille gruppe mennesker af alle tre køn, der ta'r en uge på landet i på-

sken. Vi diskuterer alt det nye, der er ved at ske, op ad stolper og ned ad vægge. Film som »Effi Briest«, »Petra von Kant«, »Jordens Salt« og ikke mindst »Ta'det somen mand, frue«. Teaterstykker som Elsa Gress' »Liv?«, »frk. Julie« og »Hesteguden«. Vi læser anmeldelser og kritik af anmeldelserne, udveksler artikler og interviews — »her står meget godt om den udstilling på Louisiana med de der voks-skulpturer« — »Her står noget om alenemennesker contra parforhold« — vi låner bøger af hinanden, Gerd Brantenberg og Dagmar Andreassen går på omgang lige for tiden. Vi aftaler at tage op på Louisiana og se Douane Hansons ekstreme realisme. I berusende øjeblikke oplever vi at hente en inspiration og tryghed hos hinanden, der er uden restriktioner, uden bindende løfter om troskab for to.

»Vi skal passe på, vi ikke bli'r for indspiste«, si'r Margrethe, da det går op for os, at vi bare på den korte tid har gennemløbet en udvikling sammen, der vil gøre det svært at kommunikere med samfundet udenfor. »Passe på!« jeg stejler. »Vi er lige begyndt at grundlægge en helt ny kultur, der er kønsbevidst, og så vil du passe på, at vi stadig kan holde forbindelsen vedlige med det samfund, vi har gjort os fri af. Har det etablerede samfund nogensinde undersøgt før i tiden, om det kunne kommunikere tilfredsstillende med os, dengang, vi sad i hver vores lejlighed og kikkede? Næh, lad os værne om dette nye, der er ved at ske!«

Om dagen går vi tur. Jo, og Margrethe prøver at sno sig i de samme mærkværdige knuder som træroddernes vintervredne grene. Vi prøver at træne hunden til at finde træfler. Om aftenen sidder vi foran pejsen og brænder Jensens sløjdarbejder fra en tid, hvor tingerne skulle være smukt firkantede. Hunden smasker ovre i hjørnet.

»Kære venner . . . tænk, hvis vi var alene på en øde ø . . .« si'r jeg drømmende. »Så kunne vi skabe os vore egne normer. Gamle og børn skulle færdes mellem os og være med i alting . . . ord som hetero- og homo- og andre fili'er skulle afgå ved en stille død.«

»Så måtte vi invitere nogen ud til os. Vi er ikke så mange gamle og børn, så det gør noget.«

»Vi skulle aflive forbrugermoraliteten: hvis jeg giver mig selv til dig, så skal du gi' dig selv til mig, ellers giver jeg mig væk til en anden!«

»Ja, og så ville jalousien også forsvinde . . . ååhhh, vi kunne spille teater, kan I ikke se det? Vi kunne skabe kunst og tøj og mad sammen, uden at nogens mand blev sur, fordi hans kone — «

»Og meningsfyldt arbejde. Vi kunne dyrke vores egne grøntsager med vores egne bare hænder — «

»Ikke noget flip med vi-er-da-allesammen-lige-og-hvis-du-tror-noget-andet-er-du-OUT — ikke noget, hvor der går inflation i følelserne og ligegyldigheden forveksles med tolerancen.«

»Nej, vi måtte lære en høj grad af ansvarsfølelse overfor hinanden.«

»Og menstruation skulle være en naturlig del af *alles* hverdag.«

»Hvorfor det?« Jens øjner en interessant hævning.

»Er det aldrig faldet dig ind, at halvdelen af jordens befolkning går rundt og gør deres yderste for at skjule, at de menstruerer på livet løs med diverse gener en uges tid hver 4. uge? Det må være en menneskeret at tale om det, ligesåvel som vi kan tale om og tage del i hinandens forkølelser. Og så skulle vi — «

»Det ville aldrig gå«, kommer det tørt ovre fra Niels.

Vi kunne godt ha' drejet halsen om på ham det øjeblik. Bare lidt.

»I ville grine jer ihjel hver gang, jeg gik på lokum med min avis — «

»Ja, DET ville vi! Og så ville vi blive sure over at lade opvasken stå og hobe

sig op!«

»Du lader dig tyrannisere af den opvask!«

»Og jeg ville vågne, hver gang nogen støjede. Jeg sover så let.«

»Og pigerne ville begynde at skælde os ud og opdrage os — «

»Kom herud og se«, råber Jesser udenfor. Vi går ud og står tæt sammen og ser på månens neonehvide ansigt, mens hunden pruster rundt og leger trøffelsvin. »Men tænk nu, hvis . . .« Tanken bliver stående fastfrosset i den klare vinternat.

Der er ved at opstå en ny kultur.

Den nye kultur er kønsbevidst til forskel for den gamle. Hidtil har kunstneren været politisk engageret og inspireret i stadig stigende grad, men ikke kønsorienteret. I bedste fald overser og fortier han/hun køns-diskriminationen, i værste fald forherliges og cementserer kønsrollemønstret. Siden 2. verdenskrig er vi alle blevet racistisk bevidste og har ikke svært ved at se race-forskelle overalt, hvor vi måtte komme ud for dem, vi forarges ved den mindste nedsettende omtale af jøder, negre og fremmedarbejdere. Mens køns-diskrimineringen er der stadig kun et fåtal, der kan få øje på, for det kræver en tilsvarende indsigt.

Det er karakteristisk, at den nye, kønscentrerede kultur overvejende er skabt af kvinder og således betyder en hurtigt voksende kultur-kløft mellem mand og kvinde. Ikke fordi vi ønsker at skabe splid, alt andet end dét. Men snebolden ruller og er blevet til en lavine, der ikke har nogen vej tilbage til de roller, vi synes, vi er færdige med. Det eneste, vi kan gøre, er at hive fat i manden undervejs og prøve at få ham og håbe på, at han efterhånden kan løbe os op, håbe vildt og inderligt. Det er nødvendigt for os at søge sammen. Da jeg boede i Canada, fandt man det naturligt at immigranterne søgte sammen i kvarterer, der var rent italienske, ungarske, irske eller spanske, med spanske blade, livlig udveksling af nyheder fra moderlandet, radioprogrammer, forretninger og virksomheder drevet på spansk. Canadianerne følte sig ikke provokeret af, at de nye søgte sammen og værnede deres livsform, religion og kultur, der var ingen, der kom og krævede, at de skulle begynde at kalde sig MENNESKER i stedet for spaniere, sådan som kvinder tit får at vide i dag.

Jeg har fundet min egen »nationalitet«, jeg har udstyret mit univers med kvinde-normer og kvinde-tanker, identificerer mig med kvinder, læser bøger af

kvinder, ser film af kvinder og om kvinder, ser kønsrollemønstret hele tiden og allevegne. Det er tit enerverende. Jeg tager mig til hovedet og lukker øjnene og ønsker, jeg aldrig havde begyndt denne lange, lange rejse uden retur billet! Alting var så nemt før, folk syntes bedre om mig! Men lavinen er gået i skred...

»Da jeg var 15 år, gav en mand mig Semone de Beauveirs bog »Det andet Køn« at læse«, fortæller Suzanne Brøgger i et interview i tidsskriftet »Seksualpolitik«. »Han propagerede meget for den frie kvinde, og det blev ligesom slået fast med syvommersøm, at det burde jeg stræbe efter, men så opdagede jeg, at det kunne han slet ikke holde ud, men da var jeg gået over stregen og kunne ikke vende tilbage til det færdiglavede mønster. Jeg følte, der ingen vej var tilbage. Jeg tror, man sætter tryk over styr, når man én gang har smagt friheden.« (Mine understregninger.) »Enten går man ind for en mand, eller også går man ind for at realisere sig selv. Man har ikke energi til begge dele. Der er ingen vej midt imellem«, sagde en gift pige til mig efter Femø-opholdet.

Skævhederne i mandssamfundet stod tydeligt for mig, efter at jeg havde været på Femø. Når jeg talte med piger i kvindebevægelsen og vagt forstod, hvad der ventede mig, hvis jeg tog konsekvensen af min nye bevidsthed i stedet for at arbejde på forholdet til en mand, følte jeg, jeg blev stillet overfor et umuligt valg: enten realisere sig selv og sprænge alle bånd, altså en uoverskuelig beslutning, eller opleve en tryk, der kostede et par kompromiser, altså min personlige følelse af frihed. Det var det efterår, hvor jeg var begyndt at tænke over min rolle i mandssamfundet og samtidig var meget forelsket. De to interesser kunne ikke forenes og afstedkom svære konflikter. Jeg læste Germaine Greers hvasse bog »Den kvindelige eunuk«, der pegede hånlige på min elskedes værste sider (hvordan kunne hun dog kende ham så godt?!), så jeg blev aggressiv overfor alt, hvad han gjorde og sagde. Jeg blev grebet af en sær rastløshed, jeg oplevede mig selv utrolig negativ og bebrejdede mig selv for at være uden tillid og solidaritet til forholdet. Samtidig kæmpede jeg stadig med et par kameler, der var svære at sluge, de sprællede i halsen: det var kompromiserne, jeg ikke kunne forlige mig med.

Der måtte vel være noget galt med mig, når andre piger kunne finde sig i det samme og langt mere end jeg fra hans side. Og der var da også noget »galt« i min opdragelse: jeg havde aldrig lært at bøje mig uden en god grund, aldrig lært at søge tryk hos andre

end i mig selv. Jeg havde levet friheden i dens fulde konsekvens og elskede den højere end tryk.

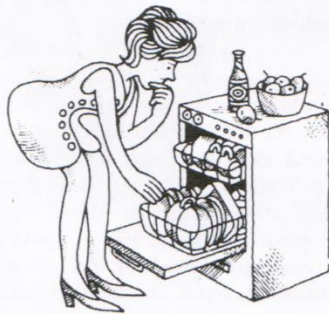
»Åh, hvor ædelt! Hvor heltemodigt at kæmpe for sin overbevisning og vælge den højtbesungne frihed, blive en idealist, en pionér — « siger du måske hånlige.

Men dér tager du fejl. At sætte sig udenfor ægteskabet er begyndelsen til en personlighedsomvæltning, der godt kan få Mao's femårs-plan til at gå hjem og lægge sig. Jeg skulle da også sparkes ud i det.

Somme tider er der meget, meget kaldt herude.

Vores kloge Elsa sagde engang: »— Man har misforstået mig, hvis man tror, jeg vil udrydde ægteskabet. Jeg kan bare ikke forsvare en institution, der ganske øjensynligt (!!) kun kan opretholdes gennem en lummæssig diskrimination og undertrykkelse af enhver anden livsform. (Mine understregninger og udråbstegn.) Ganske øjensynligt siger Elsa Gress. Hun kunne se det for mange år siden. Langsomt, uendeligt langsomt er vi andre ved at få øjne og bruge dem ligesom hende.

»Er piger kommet til det punkt i vores kultur, hvor vi har mest brug for hinanden?« spørger Ulla Dahlerup i et

interview med fængselspræsten Gitte Berg. »Ja, det tror jeg. Når jeg kommer hjem fra arbejdet og ser, hvem der har ringet, så er det næsten altid piger i min situation. Fraskilte piger med børn og krævende arbejde. Deres tidligere mænd styrter sig straks ind i nye, faste parforhold, selvom det var påfaldende, at mændene var mindre spændende og dynamiske end deres koner. Men det gad konerne ikke. De vælger bevidst at fungere videre — alene.«

En af instruktørerne på filmen »Ta' det som en mand, frue«, Elisabeth Rygård, siger i et andet interview: »Nogen vil sige, at vi har fået kønsrollemønstret på hjernen. For der sker det, når man først begynder at beskæftige sig med, hvordan piger og drenge bliver forskelligt opdraget og hvilken betydning, det får for hele deres videre liv — ja, så lægger man til sidst mærke til det hele tiden og allevegne.«

Så er det, man har fået de kønsbevidste briller på. Og så er det, der opstår et helt nyt livssyn, udsprunget af afmagtsfølelsen overfor samfundet, vi holder stædigt fast ved at give udtryk for et positivt livssyn på trods af samfundets forventning om, at man burde være bitter, frustreret, passiv, u selvstændig. Som en påvirkning af, at kønsforskellene ligger til grund for nogle skævheder i samfundet opstår den kønsorienterede holdning i bøger, film, radio og TV. I en tid, hvor alle politiske kræfter trækker i reaktionær retning, sætter jeg min lid til den nye kvindekultur.

Alt det, jeg får indblik i og overblik over! Det er en landvinding, der kommer til at betyde en helt forskellig ballast i mit livssyn og ændre min grundindstilling til mange ting. Til tider berusende, til tider ikke til at magte. Det bliver sværere og sværere at tale med mennesker, der aldrig har sat deres køn i forbindelse med livsforløb. Det er overvejende mænd.

Og så har vi kløften mellem kønnene.

Hvad adskiller den nye kønsorienterede kultur fra den »gamle« i mandssamfundet?

Den peger på sammenhænge mellem køn og politik, køn og opdragelsen, køn og regering, ansvarsfordeling, magt. Hvilke funktioner, mænd traditionelt udfylder i samfundet, og hvilke kvinder udfylder, og hvad denne fordeling betyder i sin yderste konsekvens. Lidt efter lidt ser vi, at det i langt de fleste tilfælde er til gode for manden i sidste ende at opretholde og cementere den bestående og sætter sig derved udenfor det i stedet for at opretholde det. Den feministiske litteratur afdækker undertrykkelse i stedet for, som hidtil, at forherlige og romantisere den. Film som »Ta' det som en mand, frue« er anskuelighedsundervisning på højeste plan. Den piller det romantiske og ædle væk og viser os det syge i samfundet. Den var også en lakmusprøve for Politikens anmelder: Herbert Steinthals reaktion på filmen (»De lærer det nok engang«) afslørede tilstrækkeligt, at han ikke kan bruges som anmelder på kønsorienterede film. Steinthal har åbenbart aldrig været igennem bevidstgørelsen omkring sin kønsrolle. Skal man have anmeldt en film, der er specifikt politisk, sender man heller ikke en anmelder af sted, der aldrig har været politisk bevidst. Janne Gieses kritik af anmeldelsen et par dage efter efterlader et åbent spørgsmål: Er pressens »grand old men« kompetente i dagens kulturs produkter? Kun et levende engagement i dagens kønsrolledebat kan give dem denne indsigt. Og læg mærke til, at jeg

Fortsættes side 18

Befolkningspolitik i Øst-Europa

Mens debatten over det meste af verden drejer sig om, hvordan befolkningstilvæksten kan stoppes, og mange lande nu har indført fri abort (sidst Frankrig), har man i de sidste år i de socialistiske lande i Øst-Europa arbejdet på at få øget befolkningstilvæksten betydeligt. Eneste undtagelse er DDR.

De fleste af de socialistiske lande har »fri« abort, men loven er revideret og giver nu ikke adgang til ubetinget fri

abort. Kvinderne, som udgør næsten halvdelen af arbejdsstyrken i de socialistiske lande, er blevet anvist endnu en byrde — nemlig at forøge arbejdsstyrken ved at føde flere børn for staten. Den reviderede abortpolitik indebærer, at kvindens krop ikke er hendes egen, men tilhører staten, og at retten til abort ikke er selvfølgelig, men et privilegium, som staten kan give én, alt afhængig af statens økonomiske og demokratiske behov.

Rumænien

I 1966 var Rumænien det Øst-land, der tog det første skridt i retning af at gøre aborter ulovlige igen, undtagen i specielle tilfælde. Dette skete p.g.a., at der i en 6-års periode havde været et betydeligt fald i børnefødsler.

Indtil 1966 kunne alle rumænske kvinder — ung eller gammel, ugift som gift — få lovlig abort ved at betale ca. 10 kr. For nogle var besøgene hos gynækologerne hyppige og faktisk den eneste effektive fødselskontrol.

En læge i Bukarest udtaler: »Seksten-årige piger plejede at komme her efter skoletid, lægge deres penge på bordet for at få foretaget abortindgrebet og derefter at gå hjem. Jeg havde patienter på kun 25 år, som allerede havde haft 20 aborter. Det var ikke just dette de vest-europæiske abortgrupper arbejdede henimod, men det, der skete efter 1966-abortforbuddet, var katastrofalt.

Ni måneder efter, abortforbuddet indtrådte, var Rumæniens hospitaler overfyldte med vordende mødre, ofte var der to pr. seng. Fødselslægerne begyndte at opfordre de gravide kvinder til at føde hjemme. I august 1967 blev der født lige så mange børn alene i Bukarest som i november 1966 over hele landet. Forretningerne var fuldstændig ribbede for babyer, bleer, vugger og barnevogne. Tøjindustrien måtte opgive den normale planlagte produktion (i den socialistiske økonomi skaber sådanne ændringer kaos) og i stedet modvirke den uheldige situation ved kun at producere ventetøj til kvinderne og babytøj.

Statens boliganvisningskontorer blev overrendt af vrede par, som forlangte større lejligheder til deres hurtigt voksende familier. Til trods for den voldsomme økonomiske omvæltning, abort-

forbuddet var skyld i, syntes regimets ledere tilfredse — og hvorfor ikke? Hver eneste dag blev der født tusindvis af små rumænere.

Ti måneder efter abortforbuddet trådte i kraft, steg fødselstallet fantastisk — 38,9 pr. tusind indbyggere. Staten har store planer med det hastigt stigende indbyggerantal. Målet for Rumæniens industri kræver en forøgelse af arbejdskraften med 80%.

Nu advarer præsident Nicolae Ceasescu mod: Faren for en alt for stor procent ældre i vores samfund — han kræver en streng gennemførelse af forbuddet mod aborter og opfordrer til at finde nye metoder, hvorpå man kan stimulere fødselsantallet. En af disse metoder blev gennemført i 1966 — påtvunget skat ved barnløshed for mænd og kvinder over 26, hvad enten de er gift eller ej.

Tjekoslovakiet

Situationen i Tjekoslovakiet er tilsvarende. I 1972 blev der foretaget abortindgreb 52 gange for hver 100 fødsler. I Tjekoslovakiet har man aldrig haft fri abort. Man har altid forlangt »berettigede medicinske og sociale omstændigheder« i abortudvalgene.

I den seneste abortlovgivning bliver de sociale årsager for aborter og abortudvalgets struktur og metoder ændret sådan, at der sikres en skarp reduktion i antallet af »berettigede« aborter. Et socialt kriterium kan f.eks. være »fremskredne alder«. Før i tiden var grænsen 25-35 år forskellige steder i Tjekoslovakiet, men den nye lov hæver alderen til min. 40 år. Tidligere krævedes der kun påstand og rimelige beviser for voldtægt for at få abort, men nu kræves der en politiundersøgelse med dertil høren-

de ubehageligheder. Regeringen tilbyder nygifte fordelagtige lån med lave renter (30.000 Kurunas = en årlig gennemsnitsløn for en arbejder), for at de kan etablere sig. Angående tilbagebetaling af lånet kan parret trække 2.000 Kurunas fra lånet ved det første barns fødsel og 4.000 for hvert følgende barn.

Det lyder måske mærkeligt, at man sammenkæder lån til etablering med familieplanlægning. Men i Øst-Europa er der en voksende overbevisning om, at dårlige boligforhold nedsætter fødselstallet. Nygifte, som er sammenstuede i dårlige boliger eller stadig bor hos forældre, er tilbøjelige til at vente med at få børn.

Sovjetunionen

Forbuddet mod abort, som eksisterede under Stalin, blev ophævet i 1955. Abort efter ønske (fri abort) blev legalt efter 1955 og er det stadig i dag, men der er tilløb til en mere restriktiv politik omkring abortindgrebene.

Det, der især bekymrer i Kreml, er ikke selve fødselstallet, men at der ikke er balance i fødselstallet mellem de ialt 15 republikker, som landet består af.

Selv om fødselstallet generelt er dalende i Sovjet, bliver der i de centralasiatiske republikker født flere børn end i den russiske republik.

Folk i den russiske republik er foruroligere over denne udvikling og er bange for, at de kan blive en minoritet i deres »eget« land. Disse racistiske motiveringer er et kildent spørgsmål i Sovjet i dag. Aborter er sandsynligvis stadig den mest anvendte metode (hvis ikke den eneste) ved fødselskontrol i Sovjet, da præventionsmidlerne er primitive og en mangelvare.

De sovjetiske læger udtrykker stor

skepsis over brugen af P-piller og spiraler, og der bliver derfor ikke produceret eller distribueret ret mange af disse. Til sammenligning betragtes det som ønskeligt og som daglig rutine at betale 5 rubler (ca. 40 kr.) for et abortindgreb. Kvinder får normalt én eller to abortindgreb om året. En kvinde, mor til to teenage-sønner, tager 2-3 dage fri hver oktober (lige netop 7 uger efter hendes årlige ferie med sin mand) for at få abort. Når hun kommer tilbage på sit arbejde igen efter indgrebet, forklarer hun: »Ja, ferien er det eneste tidspunkt, hvor Ivan og jeg kan være sammen.«

Hvis Kreml indfører den bebudede restriktive abortpolitik, må hun og Ivan altså enten leve i cølibat på deres ferier eller se risikoen for en familieførgelse i øjnene.

En ung mor skrev fornylig til dagbladet Sovjetskaja rossiya, at hun næsten ikke kunne klare sit arbejde på et forskningsinstitut, foruden at hun skulle passe sit barn, og for slet ikke at tale om, hvordan det ville blive, hvis hun fik ét til. Hun nævnte de lange køer i forretningerne, dårlig betjening, overfyldte vuggestuer og børnehaver, som kun kan optage 1/3 af alle børn. Desuden den daglige jagt efter mangelvarer. Denne liste omfatter endda ikke boligproblemet. Alene i Moskva bor 1/4 af befolkningen stadig i de såkaldte »kommunale« boliger, hvor 5-6 familier deler 5-6 værelser, ét badeværelse og ét køkken. Millioner af sovjetiske kvinder har dobbeltarbejde — på arbejdspladsen og i hjemmet. Selv om loven garanterer lighed mellem kønnene, er det stadig kvinderne, der gør husarbejdet og opdrager børnene. En Moskva-sociolog fortalte engang problemet sådan: »At Sovjetunionen har fået en »ny« kvinde, men stadig mangler en »ny« sovjetisk mand.«

Ungarn

Ungarn er det Øst-land, der har ændret sin abort-politik mest drastisk. I begyndelsen af 1974 ophævede Ungarn den 16-årige gamle abort-lov, som tillod abort efter ønske, og erstattede den med en lov, som kun tillader svangerskabsafbrydelser, såfremt det er til skade for kvindens sundhed, hendes alder eller, at hun er socialt dårligt stillet.

Ønsket om en øget befolkningstilvækst har muligvis ikke været den eneste motivering for den nye lov. Før denne lov trådte i kraft i 1974, var den eneste effektive fødselskontrol — aborter — og indtil fornylig var forholdet mellem aborter og fødsler som 230 til 100, en situation som forårsagede stor bekymring hos lægerne i landet. Samtidig med den nye restriktive lov har regeringen beordret en forøget produktion, im-

port og distribution af præventive midler. P-pillen bliver opreklameret, og alle kvinder fra 18 år og opefter kan få dem meget billigt.

Før at kunne give mere og bedre sexoplysning i Ungarn, er der blevet oprettet en telefon-service i Budapest, som besvarer spørgsmål og giver seksualvejledning. Den anonyme læge, som svarer, bliver kaldt Telefon-Doktoren. Man kan ringe mellem 17.00 og 08.00 på hverdage og i week-end'erne fra lørdag kl. 13.00 indtil mandag morgen — regeringen mener åbenbart, at det er de tidspunkter, folk har størst behov for seksualvejledning.

Regeringen har også forøget børnetilskuddet for at stimulere fødselstallet.

Man har forøget børnetilskuddet, som er et éngangsbeløb, fra 1000 til 2000 Forints (ca. én månedsløn). Samtidig har man forøget familiejdelser fra 100 til 400 Forint pr. måned for hvert barn. Ungarn har også et system, der tillader en arbejdende kvinde en barsels-

orlov på 3 år, uden at hun mister sin anciinitet. Statens barselstilskud er fornylig blevet forøget 25%. Myndighederne har erkendt, at de bliver nødt til at tilbyde flere goder til ægteparrene for at få dem til at få flere børn. Man vil f.eks. tilbyde bedre boligforhold, daginstitutioner og flere forbrugsgoder.

Siden sidste vinter har lovgivningen fra 1974 skabt nye behov for flere daginstitutioner p.g.a. de mange nyfødte ungarere.

D.D.R.

D.D.R. er det eneste land i Øst-Europa, der ikke har indført en restriktiv abortpolitik.

Trods en nedgang i befolkningstilvæksten og en masseudvandring på 3,5 mill., før Berlin-muren blev bygget, blev fri abort legalt.

For at imødekomme denne kritiske mangel på arbejdskraft har DDR stimuleret fødselstilvæksten ved at forøge

Så kom foråret også til Hamborg. De sidste aprildage svulmede af blank, barsk sol, og man måtte søge ly for den umiddelbare, knivskarpe konfrontation med naturens forvandling og sansernes opvågning. De store vinterkolde beton- og glaspaladser var uforanderlige, men i byens rum — mellem husene — inde i husene — under husene, — der myldrer nu livet frem mod den første genopståelsens orgasme. Forår!

Hamborg har også sine charmerende og interessante sider på en sådan dag. Byen er jo trods dens enerverende ørkesløshed og menneskekolde merkantilisme en ophobning af mennesker — af fantastiske mennesker, der lever, lider, drikker, horer, gejler — der be'r i kirkerne og laver revolution på gaderne. Min aprildag i Hamborg blev således splittet op mellem de oprindelige faglige rejsemåls kunst og operabesøg, og den mere diffuse nysgerrighedstrang, som selvfølgelig drev mig til nordens eldorado — kødbyen i byen, — Sct. Pauli og Reeberbahn.

Det er næsten flovt at sige det, jeg ved jo, at alle kender stedet — og har turet der hver på deres måde, men jeg havde aldrig set stedet før, så det var med stor energi og som altid med en smule nervøsitet i maven, at jeg traskede den lange vej fra Kunsthalle og Kunstverein ned gennem det, der engang var hansestadens gamle bydel, over et par små forurenede kanaler, — og langs med en gigantisk autobahn-gennemkørsel, der naturnødvendigt kun efterlod sår på sår i den helt usammenhængende nye bymasse. Til sidst åbnede Reeberbahn sig, som en vældig bred gade med et støjende forlystelsesliv, der bedst kan karakteriseres som en særlig Hamburgsk sammensmeltning af alverdens kvarterer såsom Nyhavn, Istedgade, Dyrehavsbakken, Soho i London, 42. Street i New York og luderkvartererne i Amsterdam. — Det ser ud til, at den slags steder er udtryk for en særlig international stil, — et forlystelsesstedernes fællessprog skabt af de kapitalistiske stormonopoler, på samme måde som det katolske magtapparat stod bag dannelsen af f.eks. den internationale gotiske stil. Den katolske ideologis visuelle sprog blev i århundreder udtrykt i f.eks. den internationale gotik — den kapitalistiske ideologi udtrykkes i dag i det visuelle sprog, som præger alverdens funktionelle glasskyskrabere, benzintanke og supermarkeder. På forlystelsesstederne stikker denne kapitalismens internationale visuelle sprog særlig i øjnene. Coca-Cola reklamer, pomme-frites boder og pornobutikker er næsten hundrede procent ens, hvad enten de er fra Tokyo, New York eller Hamborg.

Hamborg sidst i april

— et rejsebrev

Her på Reeberbahn er der uhyre grimt, uhyre larmende og farvestrålende. En fed kryddret dunst af fritureolie, øl, pølser, billig parfume, læder og plastik sejler hen over hele området, der bestemt ikke er begrænset til den store hovedfærdselsåre. De muntre steder, — der hvor der virkelig er smæk for skillingen, er at finde i sidegaderne, og tager man alle ydergrænserne med, er området fantastisk stort og tæt befolket. På selve Reeberbahn veksler bierstube'er og grillbarer med flot annoncerede sexshops. Er tysk øl en stor kvalitetsvare — for hvilken ingen grænser kendes — så er tysk porno mere flov, bornert, ulækker og pseudoserpet end den danske. De hefter og film og andre sextikler, der udbydes, er enden danske (Color Climax, Week-end Sex og Coq er uhyre udbredte) eller hollandske. Tysk porno er ikke så skrap — censuren forbyder f.eks. endnu, at man viser en stiv pik. — Men, en del stærk sadisme med påmalet ketchupblod og skarpe instrumenter etc. må man godt fylde bladene med! Filmtilbudene er for en dansker lige så lidt interessante, vi har det hele bedre her. — I en af butikkerne — én af dem, der forekom mig mest avanceret, forsøgte jeg, ved at se meget frustreret og utilfreds ud, at liste mig ind på muligheden af at undersøge, om de gemte noget bedre bag disken. Jeg spurgte en dystert udseende mandlig ekspedient, om de ikke havde noget »skrappere«. Først sagde han nej, — men efter at jeg havde sagt, hvorfra jeg kom, og havde konkretiseret mine ønsker lidt, tilbød han mig formedels 10 DM, at jeg kunne se en »privat« samling han havde, men som han ikke solgte ud af. Nå, det lød jo interessant, og jeg forestillede mig noget med et par albums fyldt med hjemmefabrikerede fotos af Sct. Paulis ludere og sømænd i aktion. — Men jeg blev skuffet. Den »private« samling, som skulle beskues i et baglokale, bestod af en stor bunke amerikanske pornohefter, pornotegneserier og de stærkeste fra Color Climax, Selecta, Private-serierne. Kun indenfor det læderfetichistiske og sadistiske opviste samlingen originale og fantastiske tyske bidrag. Thja — det var de 10 DM!

Længere ned ad Reeberbahn kom jeg til et afsnit, hvor der lå en del tøjmagasiner. »Bellamour« og »Lolita« pikanteri til damer, — bundløse minitrusser i sort

og lilla Crêpes Suzette, overbegjort med blonder og pailletter. »Glittertime« er også kommet til Sct. Pauli. Lige ved siden af lå en fantastisk butik for al slags læderbeklædning. Sikken et Paradis for en læderfetichist. Her synes jeg, at tyskerne bidrager med store og originale kollektioner af sexprægede artikler til den internationale kommericalisering af sexlivet, — og priserne er ikke så svimlende, som jeg troede, — men der er også et stort, — et meget stort marked. Overalt ser man smarte motorcykler

med læderindsmurte unge mænd over skrævs. Alle bærer nappa og lign. stramtsiddende jakker, støvler, ja blanke, høje sorte læderstøvler. Damerne bærer hyppigst lange, stramme snørestøvler. Læder er snart alles fællesbeklædning, — en sort uniformsagtig mode, der sammen med cowboy-dresset atter tegner det internationale visuelle sprog. Forårssolen spiller æggende i det blanke, sorte læder, der ligger inde bag den usynlige rude. Kun et mat udvisket billede af vitaminfattige »lille mig« blander sig med de udstoppede skridtpartier i læderbukserne, — lædershorts med sømandsklap, — lædertrusser med

hul, læderkaffeposer, læderbetræk til dildos etc. Nå — men vi må videre, jeg stryger ind i en af de smalle gader. Tyrolermusik og tysk top-ti-pop brøler ud fra de små, mørke værtshuse. Overalt er der tæt pakket med folk, — masser af mænd — masser af fremmedarbejdere med hænderne i bukserne, — en del turister, — nogle højtråbende selskaber fra Danmark, — folk med papnæser, tyrolerhatte, flasker i hænder og lommer. Hyl og skrig! — Man slår sig løs, glør på ludere. Folk glør og glør. Der er en stadig, langsom strøm af både mænd og kvinder, især mænd, der med hænderne begravet i bukserne glør og glør.

Jeg får elfvølgelig mere og mere lyst til at tale med nogen. Mest af alt vil jeg gerne tale med nogle af dem, der lever her, — arbejder her og laver fede penge. Efterhånden som jeg går dybere og dybere ind i kvarterets små gader, vælder der en masse spørgsmål frem i hovedet. Sexologens spørgeskema dukker op, min personlige nysgerrighed, — min trang til at se ind i en verden, der ikke er min dagligdag. Fryden ved det lille frelste gys! — Men hvordan griber man det an? Jeg føler mig mere og mere som en ko på en isbane, — men det er nu, jeg er her, det er nu, der skal spørges om noget, — hvis jeg da overhovedet tør. Pludselig befinder jeg mig i en af de lukkede gader, — afspærret fra de øvrige gader af en parisisk pissoir lignende jernsluse. Det er helt fantastisk: Sikken en stemning — sikken en påfaldende stilhed. Man kan høre mændenes gnævende skridt i stenbroen. Ingen mæler et ord. Enkelte mumler med nogle af pigerne i vinduerne. Prisen diskuteres, og aftalen er i orden. Han forsvinder og gardinet trækkes for. En bølgende uro blandt de øvrige mænd forplanter sig helt ud i gadens yderste ender. Stilheden opfyldes af liderlig hjertebanken, — store øjne, — voldsom spøtsecernering og svedige, klæbende hænder omkring en bankende buksepik. Jeg føler mig som en idiot, men nu er der ingen vej tilbage. Min selvrespekt forbyder mig at stikke af nu. — Med livet i halsen går jeg hen og spørger en af de i læderbrynje-nedknappede amazoner, om jeg kan komme til at snakke med hende. Hun griner og slikker sig om den aubergin-farvede mund, vipper med de lange glitterbelagte øjenlåg og siger, at jeg kan komme op.

På en vis måde er jeg mere rolig nu, — isen er brudt. Vi har hørt hinandens stemmer. Måske havde det passet bedre, hvis vi havde byttet. Hendes stemme er dyb, hæs og ru, og på den baggrund må min virke feminin, lys og nervøs.

Jeg kommer ind i hendes boudoir eller arbejdsværelse. Det er rødt og sort. Hun står med det ene ben, der er presset

ned i højhælede, sorte læder-snørestøveler, oppe på en lille skammel. Hun smiler moderligt til mig (for ikke at skræmme, men skabe tillid). Hun siger, hun hedder Ursula, og hun spørger mig, hvad jeg ønsker. — »Et interview« fremstammer jeg. Hun griner og siger, det er O.K. Vi sætter os på sengen. Imedens jeg tager en blok frem, forklarer jeg, at jeg er fra »Seksualpolitik«. Hun griner og begynder at tage mig på lårene. Jeg føler, det hele er vanvid, men er også ophidset, — forvirret — bange. I angst for en sensuel oplevelse klammer jeg mig til det teoretiske, og beder hende holde op med at køre hånden op og ned af mit skridt. Hun er forundret, — måske lidt irriteret, — en besværlig kunde. Det hele er meget vanskeligt. Nu er hun pludselig kold overfor mig, og jeg er mere ophidset end nogen sinde før med en kvinde. Jeg er bange, — og gør jeg det, der nok var dumt, — jeg forklarer hende, at jeg er bøsse, — at jeg kun kan lide at knæppe med mænd, — at jeg er interesseret i at snakke med hende om hendes job, og ikke andet. Så giver Ursula sig til at sige noget: For det første må jeg forstå, at laveste takst er 80 DM pr. halvtime, — og at det er hendes arbejdstid. Hvis jeg vil betale, kan vi fortsætte, ellers ikke. Åh, 80 DM, — det har jeg overhovedet ikke på mig. Noget naiv og forlegen prøver jeg endnu engang på at få hende overtalt til at snakke med mig uden vederlag, men det er naturligvis umuligt, og hun viser mig døren.

Sikken en fiasko. Sikken et fjols jeg er. Åh — jeg pisiker ud af den lukkede gade, og går hurtigt hen til en trappe, der fører ned til den enorme havn. Her blæser en frisk vind. — Fandens også, — der var så meget, jeg godt ville have spurgt hende om. Hvem mon hun var? Var hun måske en mand? Eller er der mange af hendes medsøstre, der er mænd? Hvordan mon hun opfatter sit arbejde? Hvad kan hun lide og ikke lide ved det? Hvem er hendes kunder? Hvilken alder kommer fortrinsvis? Kommer der andre end mænd? Har kunderne mange »særlige« ønsker? Hvilke? Hvad synes hun mon om kønskamp og kønsrolledebat? Kvindeåret?

Sexologen på slagmarken blev hurtigt slået ud. Han var ikke udrustet med det eneste virksomme våben »penge«. Alle andre midler er værdiløse her, når det drejer sig om at udforske. Jeg er harmefuld og vil ikke acceptere det. Helt tåbeligt er et nyt forsøg på at komme i kontakt med endnu en dame, der denne gang står sammen med nogle andre i en overdækket gård. Jeg må atter opgive, — intet kan lukes op uden de forbandede penge.

Noget irriteret og skuffet, — med en arrogant, nedladende holdning til hele Sct. Pauli forlader jeg det dunstende,

saftige miljø, med mine alt for få resterende penge.

P.S.

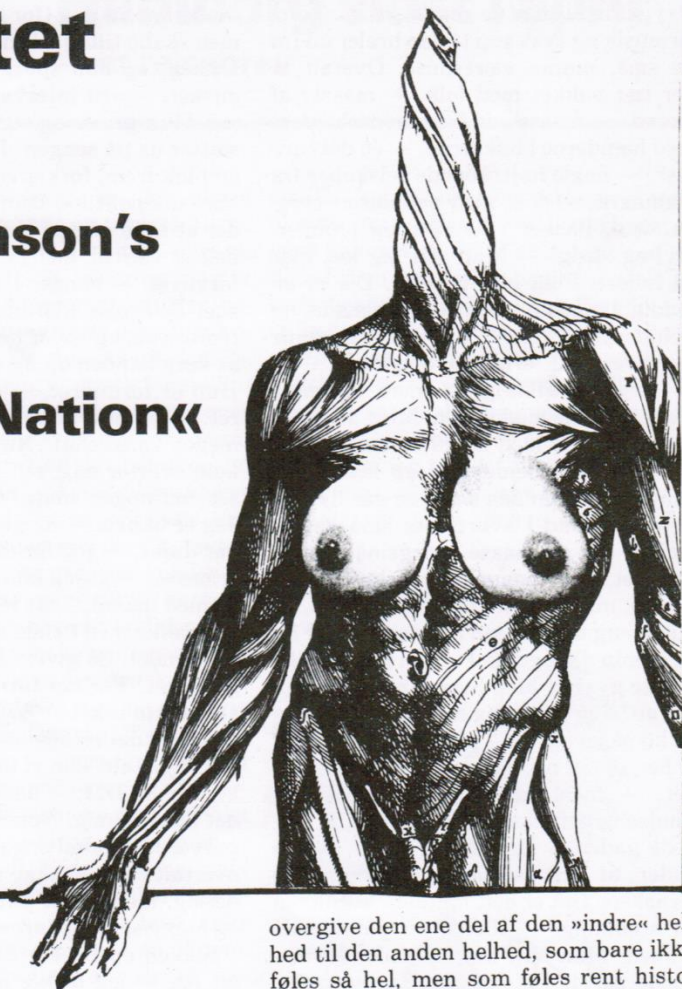
Samme aften var jeg i »Statsoper«, hvor jeg hørte og så en aldeles glimrende »La Traviata«. Mine oplevelser fra Sct. Pauli blandede sig med historien om kokotten Violetta, der jo er modulet efter en af det parisiske salonmiljøes virkelige kokotter, Marie Duplessis. Det mandsskabte kærlighedsmarked, hvor man handler med sex, hvor penge er magt og adgang til sex, men hvor en ting er forbudt — »Kærligheden«. Du må sælge dig selv, du må købe andre (hvis du kan), du må fylde dig med alle de oplevelser og stimulanter, du kan få fat i for penge, ja — du må endog bryde mange af de skrevne og uskrevne love, men du må ikke blive forelsket, du må ikke lade følelserne bemægtige dig, du må ikke ønske noget seriøst.

Moralen og miljøet i »La Traviata« er set ud fra en seksualpolitisk synsvinkel helt endimensionel. Den er så total mandsskabt, — den er et led i den mere komplicerede magt pointerende overbygning, — den er luksusforbrugerrisikens kolde dans omkring guldkalven. Stakkels Violetta, føler vi og kniber en tåre, når hun for fuld røst udånder som en glorificeret luder i sidste akt. Violetta bliver til en helgeninde, fordi hun på mændenes bud ofrer den kærlighed, som mandsverdenens hykleriske moralbegreber forbyder. — Stakkels »Kærlighed« — den har hårde vilkår, — den er blevet fordrevet af penge og deres magt. Stakkels »Kærlighed« — det indså vi allerede i 1850, men har det bedret sig?? Nede på Reeberbahn ser miljøet unægtelig lidt anderledes ud end i Flora Bervoixs saloner. Demokratiseringen har bragt os vidt. Nu er der sex til alle for en pris, alle kan klare engang imellem. Luxus og elegance er blevet udskiftet med pop og simili (det internationale

Om biseksualitet

Citat fra Jill Johnson's

»Lesbian Nation«

»Biseksualitet er en mellemliggende løsning for kvinder, på deres vej mod udelukkende at have relationer til deres medsøstre.

Biseksualitet er ikke så meget det at »koble fra«, som det er et farefuldt kompromis. Mange kvinder roser sig af at være biseksuelle, og fortæller om, »hvor godt det er at have det på begge måder«. Men den ene halvdel af denne »på begge måder« er stadig til rådighed for undertrykkeren, hvis energi så meget desto mere forstærkes, for at bevare undertrykkelsen af den del af kvinden, der har lyst til at gøre det med en anden kvinde. For som Wendy Wonderful sagde i et panel i Columbia i 1970: »Jeg er biseksuel, og når jeg siger, at jeg har et eventyr med en mand, så er det helt fint, men når jeg siger, at jeg har et eventyr med en kvinde, så er det ikke bare knapt så godt, nej, det er slet ikke accepteret, derfor er den lesbiske del af mig undertrykt, og derfor siger jeg, at jeg er lesbisk!« Biseksualitet er en form for sikkerhed, ved at være i alliance med heteroseksualiteten.

Alle regner med, at du er heteroseksuel, derfor er biseksualiteten at opgive kampen, fordi hvis jeg siger dig, at jeg er biseksuel, så ville du tro, at jeg er en heteroseksuel kvinde, der af og til dyr-

ker sex med en kvinde, fremfor at jeg er en lesbisk kvinde, der af og til har seksuel omgang med en mand.

Hun er stadig på den rigtige side af hegnet, bare én der af og til hopper over.

Biseksualitet er stadig heteroseksualitet.

Indenfor den homoseksuelle bevægelse vogter de lesbiske meget jaloux på deres eksklusive relation til kvinder, for mandens privilegium er overvældende og allestedsnærværende. Den homoseksuelle mand kan tale og opføre sig biseksuelt uden at miste sit privilegium. Den homoseksuelle kvinde har intet at opnå angående seksuelle forbindelser til manden, uden en illusion om af og til gennem associationen at få status med mandens privilegier og så måske illusionen om det »totale« seksuelle liv.

Biseksualitet er en tilstand *indenfor*, og ikke en tilstand, der kan udføres udenfor én selv ved at rende fra det ene køn til det andet med ideen om at forene de to køn i sig selv på denne måde. Med denne halvgjorte handel med det modsatte køn tilsidesætter kvinden faktisk sin indre biseksuelle balance ved at

overgive den ene del af den »indre« helhed til den anden helhed, som bare ikke føles så hel, men som føles rent historisk, og som vitterlig er mangelfuld uden mor og kvinde. Under alle omstændigheder er biseksualitet for kvinder et samarbejde med fjenden. Biseksualitet er som en slags politisk forglemmelse og bevidstløshed.

»Det er mest folk, der i forvejen er involveret i det homoseksuelle miljø, der siger, at de er biseksuelle, og da det rent psykologisk ikke er muligt at være biseksuel, kan udtrykket ikke bruges til at karakterisere en stabil social-seksuel orientering.

Da ingen heteroseksuel forbindelse kan sige sig fri af magtkampspolitikken og lignende maskuline mystifikationer, bibeholder de kvinder, der siger, at de er biseksuelle, deres definition for mænd og den dermed følgende sociale fordel. Biseksualitet er et overgangsstade, en midlertidig, gennem hvilken kvinden går, fra det undertrykkende forhold til det mere jævnbrydige og gensidige forhold. Det er en kamp mellem privilegier og frygt, og ikke alle kvinder kommer igennem til deres søstre på den anden side». (»Ekstase«. Blad udgivet af Gay Revolution Party). Det nye rødstrømpehysteri er en anden bølge af tilpasning til

(Fra Kvindefronten)

KRISEN RAMMER KVINDER

HÅRDEST

det lesbiske element, som oprindeligt var indeholdt i dette, det var ikke noget stridsspørgsmål eller en irriterende forhindring. Hystaderne formørker deres avancerede analyser, som mange lesbiske kvinder er afhængige af, og som rødstrømperne stadig nægter at klargøre sig ved en logisk slutning i deres eget liv. De fornægter deres sociale analyse ved at holde deres individuelle løsninger i ære. Hvis du ikke er en del af løsningsen, er du en del af problemet.

Mange kvinder er helliget arbejdet for den »rekonstruerede mand« — eller enhver oversættelse indenfor bevægelsens talekunst omkring det gamle visdomsord om kvinden med støvkluden i hjemmet, der venligt pirker til sin forsørger og beskytter, så han bliver en mere omsorgsfuld undertrykker. Al den energi, der bliver ofret på at overbevise, overtale eller arbejde med manden, og som i det lange løb er den mest udmattende i det kreative strategiske arbejde, for at forsvare de nye positioner mod de begyndende oppositioner, var bedre anvendt på en udbygning og forbedring af de nye vekslende påvirkninger og vibrationer folk imellem, og især var den bedre anvendt på de kvinder, der former denne nye offensive revolution. De rødstrømper, der stadig sover med mændene giver deres mest vitale energi til undertrykkeren. At nå frem til et acceptabelt kompromis eller en tilsyneladende lighed på ethvert område, er en ekceptionel løsning mellem ekceptionelle mennesker, men trods alt ikke en løsning man kan ignorere eller fordømme i en splittet kultur, det vedbliver at være en præstation, der adskiller sig fra grundtroen på den mest fundamentale sociale revolution i verden.«

Da jeg ikke er helt enig med Jill Johnson i hendes betragtning angående biseksualitet, vil jeg lige tilføje et par kommentarer.

Biseksualitet kan måske i nogle tilfælde virke undertrykkende på kvinden, men jeg mener nu, at det må være et led i ligestillingen. Kvinden har hele tiden muligheden for at vælge, hvor hun vil være, og om hun vil blive hos undertrykkeren.

Jeg kan ikke se nogen grund til, at vi alle skal være lesbiske og føre krig mod »de andre«.

Vi er alle mennesker. Det drejer sig ikke om at være heteroseksuel, homoseksuel eller biseksuel, det drejer sig om at være *seksuel*, om at dele sig selv og sit køn med de mennesker, man føler noget for.

Jeg kan kun se, at det også for kvinder må være en fordel at være biseksuel.

Birgitte Gravesen

Kvinder er altid blevet brugt som arbejdskraftreserve, derfor rammer krisen lønarbejderklassens kvinder hårdest. Arbejdspladser, der traditionelt har mange kvinder, lukker, indskrænker eller rationaliserer. Hovedparten af udearbejdende kvinder er beskæftiget inden for lavtlønsområdet, hvor arbejdsløshedsunderstøttelsen er meget lille. Men fordi organisationsgraden blandt kvinder er meget lav, modtager mange slet ingen understøttelse. Og da der samtidig sker nedskæringer og prisstigninger på børneinstitutioner, tvinges kvinder tilbage til hjemmene for at lave mad og passe børn, og deres kamp for økonomisk uafhængighed og frigørelse svækkes.

Under parolerne »Vi må bekæmpe nedskæringerne på børneinstitutioner! Vi må bekæmpe arbejdsløsheden — og styrke kvindekampen«, afholdt Kvindefronten sit første offentlige møde d. 22.5., hvor der var mødt ca. 120 op. Som deltager i et panel var inviteret en rengøringsassistent fra Århus Kommunehospital, en arbejdsløs fra Den kongelige Porcelainsfabrik, en forældrerepræsentant fra Samrådet af forældre og pædagoger i Ballerup og en pædagog fra en børneinstitution på Nørrebro.

På Århus Kommunehospital skulle et svensk rationaliseringsfirma »forsøgsvis« introducere nye tids- og arbejdsbesparende metoder. Rengøringsassistenten protesterede, fordi de indså, at det nødvendigvis måtte medføre fyringer og øget arbejdsbyrde. Men ved at stå sammen og tage kampen op, lykkedes det dem at undgå disse rationaliseringer.

På Den kongelige Porcelainsfabrik, hvor mange kvinder er ansat, skal produktionen indskrænkes. 200 er allerede blevet fyret, og flere vil følge efter dem. De arbejdsløse har i Keramisk Forbund dannet et arbejdsløshedsudvalg, der kæmper for fuld dækning af tabt ar-

bejdsfortjeneste uanset medlemskab af arbejdsløshedskasse eller ej.

På børneinstitutioner skal spares 119 mill. kr., og i 1976-77 yderligere 114 mill. kr. Dette medfører fyring af pædagoger, lukning af børneinstitutioner, nedskæring af åbningstiderne, flere børn pr. pædagog osv. I kampen mod disse overgreb forsøger man på Nørrebro og i Ballerup at komme den falske opsplitning mellem pædagoger på den ene side og forældre på den anden side til livs. I Ballerup er der dannet et Samråd af forældre og pædagoger, som først efter lang kamp er blevet anerkendt af kommunen.

Det blev fra fleres side fremført, at for at styrke kampen mod kvindeundertrykkelsen er det nødvendigt, at kvinder organiserer sig inden for fagforeningerne og aktivt bekæmper pampervældet gennem en styrkelse af solidariteten på grundplan. I en arbejdsløshedssituation som nu bør samarbejdet mellem arbejdende og arbejdsløse styrkes. Kun ved aktivt at tage kampen op mod arbejdsløsheden og nedskæringerne på institutionsområdet er det muligt at styrke kvindernes kamp for frigørelse.

Kvinder og fascisme

De sovjetiske revisionister forfalsker historien

I mange af de filmrapportager, der er kommet til Danmark fra Cambodja og Vietnam, er én af de ting, man har fæstnet sig ved, de mange billeder, der viser kvindelige partisaner i kampuniform med gevær over skulderen, og kvinder, der er kommet ud af de politiske fangelejre og nu fortæller om, hvordan de deltog i kampen mod undertrykkerne.

Kvindes deltagelse i befrielseskrige har ikke blot militær betydning. Deres deltagelse i den væbnede kamp er samtidig en tilbagevisning af borgerlige opfattelser, der går ud på, at kvinder er »svage« og »hjælpeløse«. Kampen betyder for kvinderne ikke alene en sejr over besættelsesmagten. Den betyder også en politisk udvikling og en styrke i den fortsatte kamp for kvindefrigørelse.

Borgerskabet forsøger altid at forklejne den rolle, som kvinder har haft i kampen, fordi den bevidsthed, kvinderne har tilkæmpet sig, vil være farlig for borgerskabet.

De kvindelige kæmpere i sovjet-revisionistisk film

Således viste Landsforeningen Danmark-Sovjetunionen på 30-årsdagen for sejren over fascismen en film, der er et tydeligt eksempel på den borgerlige opfattelse af kvindernes rolle under 2. verdenskrig. Filmen hedder »Kun« de gamle« går i kamp« og er fra 1973. Den handler om en flyvereskadrille i den sovjetiske Røde Hær, der skal dække hærens fremrykning, og som må kæmpe mod tyske jagerfly. Den deling, vi følger, består udelukkende af mænd, men en dag lander der et fly fra en anden deling, og ud træder to kvindelige piloter. Det er helt korrekt, at også sovjetiske

kvinder har kæmpet i disse eskadriller. Det bemærkelsesværdige er imidlertid det lys, som disse kvinder ses i.

Kvinderne optræder som seksualobjekter fra først til sidst. Da de er landet, og de unge mænd er kommet sig over deres første befjelse over at se to kvinder, styrter de af sted, faldende over hinanden, for at komme hen og hjælpe. De to kvinder står og prøver at skubbe flyet, men kan ikke, hvorefter de mandlige piloter træder til med bemærkningen: »Det skal der mænd til«.

Forholdet mellem kønnene indbyrdes er overhovedet ikke præget af det kammeratskab og den styrke, der netop karakteriserer situationer, hvor mænd og kvinder har kæmpet en fælles kamp, og hvor kvinderne har udviklet sig og blevet politisk stærkere i kampen. Mens kvinderne er på det korte besøg i lejren, bliver der arrangeret en fest for dem, hvor mændene spiller balalajka og bagefter skiftes til at danse med dem. Kvinderne er yderst passive og lader mændene kattes om sig. De bevæger sig smilende og blide fra arm til arm. Der er en meget ung og en lidt ældre. Den unge pige virker meget undselig, genert og »uskyldig«, og en af soldaterne bliver straks forelsket i hende. Den lidt ældre kvinde er kaptajn, hvilket godt kunne komme til at stå i modsætning til kvinderollen. Men dette klares ved, at hun optræder som en lidt fjern moder-madonnaskikkelse, der modtager mændenes tilbedelse med let smilende overbærenhed. Da kvinderne forlader flyvepladsen, lader man i filmen en af mekanikerne kaste en buket blomster op til hende i flyvemaskinen.

Den sidste scene fra lejren understre-

ger den rolle, filmen hele vejen igennem har tildelt kvinderne. De eneste to kvinder, der er blevet fremtrukket i filmen, er omkommet, og to mandlige overordnede sidder ved deres mindesmærke. Kaptajnen fra eskadrillen siger, at han, når krigen er slut, vil vende tilbage til stedet, invitere et symfoniorkester til at komme og spille »Den solbrændte pige«, en melodi, de også spillede til ære for kvinderne, da de var i lejren. Kameraet fjerner sig mere og mere, og man ser blot i det fjerne de to mænd, siddende ved monumentet med bøjede hoveder.

En hån mod de sovjetiske kvinder

I stedet for at understrege den betydning, som de sovjetiske kvinder havde for sejren over fascismen og den tapperhed og styrke, som de udviste i kampen, er det hyldesten til »kvinden«, til den solbrændte pige, der står tilbage, til kvinden, der er for svag og for yndig for krige, og som, hvis hun deltager, bliver dræbt.

Ved at dette danner slutningen i filmen, får det ikke alene betydning for den måde, som kvinderne bliver vurderet på, men simpelthen holdningen til hele krigen og det sovjetiske folks og ikke mindst de sovjetiske kvinders heltemodige kamp under ledelse af Sovjetunionens Kommunistiske Parti (bolsjevikkerne) med kammerat Stalin i spidsen. Hovedsiden ved kampen er i filmen, at kampen er sørgelig, at mange bliver dræbt, og at den bliver ekstra tragisk ved at involvere kvinderne. Ikke at det var en retfærdig krig mod fascismen. Som en af piloterne siger efter kvindernes besøg i lejren: »Jeg ved ikke, hvad

vi opnår med dette her (krigen), men at dette pigebarn er med i den . . . « Han fuldfører ikke sætningen, men ryster fortvivlet og opgivende på hovedet.

Hvordan denne opfattelse af kvinderne og af befrielseskampen fuldstændig stemmer overens med Sovjetunionens udenrigspolitik, skal vi senere komme tilbage til.

Kvinderne i Albanis frihedskamp

Vi vil først drage en sammenligning til et andet land, som også kæmpede mod fascismen i 2. verdenskrig, nemlig Albanien. Albanien er et lille land, omtrent på størrelse med Jylland. Det var besat af både de italienske og de tyske fascistere, men det albanske folk formåede selv med våben i hånd at slå fjenden ud af landet. Hvis man rejser i Albanien og besøger befrielsesmuseer, ser man alle vegne dette understreget: At 6000 partisaner ud af 70.000 var kvinder, og dette til trods for den undertrykkelse, kvinderne var udsat for i det dengang feudale samfund.

I byen Giokastra er opført en statue, der forestiller to kvindelige partisaner, som blev henrettet af fascisterne. Men indtrykket af denne statue er ikke vemodigheden eller sorgen over, at de faldt i kampen, således som kvindernes tilstedeværelse i den sovjetrevisionistiske film var. Statuen i Giokastra er et symbol på den kamp, de albanske kvinder førte, og den uforfærdethed, de udviste i kampen.

I den fortsatte kamp for kvindernes frigørelse under socialismen fremhæver albanerne ofte kvindernes indsats i befrielseskampen. Under revolutionæringskampagnen i slutningen af 1960'erne sagde kammerat Enver Hoxha, 1. sekretær i Albanis Arbejds Parti: »Når man taler om befrielseskampe i det albanske folks historie, kan man ikke skille historien fra de albanske kvinders store kamp, side om side med ægtemænd, brødre og sønner, både på slagmarken og under passiv modstand mod fjender af vort land og vort folk. Vi ved også godt, at under de sociale betingelser for frigørelsen blev kvindernes indsats ikke værdsat efter fortjeneste, men disse store bidrag var væsentlige, ubestridelige, mærkelige og materielle. Under vores nationale befrielseskamp var dette bidrag og denne deltagelse af de albanske kvinder, side om side med mænd, brødre og sønner og døtre, massiv, vældig og håndgribelig, i landsbyerne såvel som i byerne.«

Vær på vagt mod de to supermagter!

Ligesom det understreges, at det er kvindernes egen indsats, der skabte grundlaget for kvindernes frigørelse,

understreger Albanis Arbejds Parti nødvendigheden af folkets satsen på egne kræfter i kampen mod imperialismen. Det er den eneste måde, hvorpå man kan bekæmpe aggressioner fra de to supermagters side. Her står de sammen med Kinas Kommunistiske Parti i skarp modsætning til den sovjetiske udenrigspolitik, sådan som den er blevet ført siden d. 20. partikongres i 1956, hvor Khrushev fremførte det synspunkt, at de »socialistiske kræfter« var blevet så stærke, at imperialismen ikke mere virkelig udgjorde nogen trussel, og at »freden« og »afspændingen« skulle sikres gennem forhandlinger mellem lederne af USA og Sovjet. Derved sikrer Sovjetunionen sig fortsat udvidelse af deres magt og svækker folkenes modstandsevne og muligheder for at forsvare sig selv i tilfælde af en angrebskrig.

Det er i denne sammenhæng, filmen »Kun de gamle« går i kamp« også må ses. Konklusionen i den er, at krige er forfærdelige, og at de kræver mange ofre, og at man for at undgå dette må støtte stormagternes »freds« og »afspændings«-politik.

Den historiske fordrejning, som filmen benytter sig af, når den karakteriserer kvindernes deltagelse i befrielseskampen ved svaghed og nederlag, tjener til og fungerer som en svækkelse af folkenes tro på egne kræfter i kampen mod såvel USA-imperialismen som mod den sovjetiske socialimperialisme.

Fra Kommunist: Udgiven af KFML.

Fortsat fra side 9

barselstilskuddet til kvinderne væsentligt og ved at tilbyde alle nygifte rentefrie lån og statstilskud til nyfødte. Den abortlov, som blev vedtaget i 1972, hører til de mest liberale og progressive i verden.

Loven fastsætter, at kvinden alene har retten til at afgøre, om hun vil afbryde svangerskabet inden for 12 uger efter befrugtningen. Loven indeholder få restriktioner og giver fuld dækning for tiden før og efter indgrebet.

Da loven trådte i kraft, begyndte regeringen i DDR at distribuere gratis P-piller på recept og lancerede en massiv kampagne for at få kvinderne til at bruge dem.

En af lovens første eftervirkninger var en 5-dobling af de lovlige aborter plus en stigning på 30% i P-pille-forbruget.

Begge dele havde man imidlertid forudset, men ingen havde forventet, at der ville blive født 15% flere børn på 1 år, end der blev på 1 år før lovens ikrafttræden.

Det er overraskende, at mange af disse børn bliver født af enlige kvinder. De

betragter det som en ære at have og opdrage børn selv og som et udtryk for kvindens frigørelse.

DDR har vist, at det er muligt at vedtage en fornuftig, liberal abort politik uden at løbe risikoen for, at befolkningen uddør.

I tidens løb kan det være, at DDR's naboer vil opdage denne politiks værdi, men i øjeblikket tyder den reaktionære familiepolitik i de andre øst-lande ikke på, at kvinder får flere rettigheder, men tværtimod færre.

Oversat af
Pernille Stenholm

Fortsat fra side 5

kvindefigur har nok ændret udseende i løbet af årene, men hun bliver stadig skabt med henblik på den mandlige beskuer, og det er ham, — den store anonyme beskuer, der afsiger skønhedsdommen, der ejer og giver den passive »afklædte« kvindeskikkelse dens identitet.

Af særlig interessant litteratur, som belyser og uddyber de i artiklen fremkomne tanker, kan jeg især henvise til:

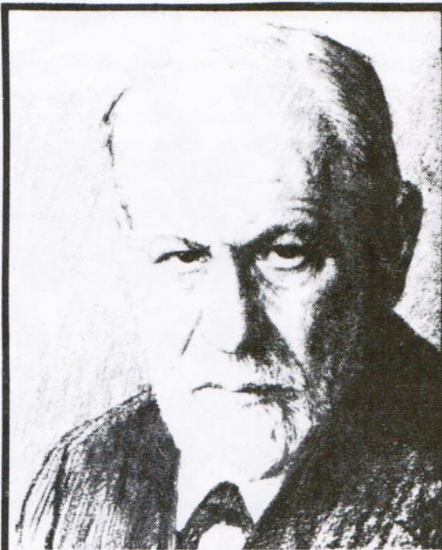
Kenneth Clark: *The Nude*, London 1953.

John Berger: *Ways of seeing*, London 1972.

(John Bergers bog vil udkomme i dansk oversættelse til efteråret på Christian Ejlertsen Forlag).

Edward Lucie-Smith: *Eroticism in Western Art*, London 1972.

Udsigt fra det kvindelige univers — en analyse af EVA, København 1972.

»Homoseksualitet ... er intet at skamme sig over, ingen last, ingen nedværdigelse, den kan ikke klassificeres som en sygdom.«

Sigmund Freud, 1935

Kvindekamp i Kina

Ideen om, at »mændene er kvinderne overlegne«, denne reaktionære falske forestilling, som er en bestanddel af Konfucius' og Mencius' lære, bliver under den igangværende kampagne for kritik af Lin Piao og Konfucius udsat for en sønderlemmende kritik. Den 2.000 år gamle idé og de vaner og skikke, der er forbundet med den, fordømmes af menneskene i by og på land og i særlig grad af kvinderne. Millioner og atter millioner af kvinder, gamle såvel som unge, bryder med denne traditionelle forestilling og frigør yderligere deres sind.

De kinesiske kvinders status har undergået radikale forandringer siden det nye Kinas grundlæggelse i 1949, hvilket har sat dem i stand til at nyde de samme rettigheder som mændene, politisk, økonomisk og kulturelt, i samfundet og i familielivet. Alle fagfelter og professioner står åbne for kvinderne, og kvinder arbejder nu i industrien, landbruget og kommunikations- og transportsektoren,

i pengevæsenet og handelssektoren, på litteraturens og kunstens område, i undervisningsvæsenet, i sundhedsvæsenet og på det videnskabelige forskningsfelt samt i administrationen og i hærens enheder. Flere og flere husmødre, hvis virkefelt hidtil havde været begrænset af hjemmets fire vægge, er gået ud i samfundet, hvor de deltager i politisk virksomhed, tjener offentligheden og driver bykvarterfabrikker. Titusinder af kvinder er blevet ledelseskadrer på alle trin, lige fra den centrale ledelse og ned til græsrodsniveauet, og et stort antal kvinder er blevet rosende omtalt som fremskredne arbejdere. »Kvinderne bærer den halve himmel på deres skuldre« er blevet et populært mundheld i Kina. Alt dette viser, at Kinas kvinder marcherer frem ad frigørelsens vej.

Men der skal arbejdes endnu mere, før man får tilintetgjort al påvirkning, fra forestillingen om, at »mændene er kvinderne overlegne«, der er en traditionel konfuciansk idé, som de reaktionære

herskende klasser har udbredt gennem mere end 2.000 år, og før man får tilintetgjort den magt, som vaner, der er en arv fra det gamle samfund, over. Dertil kommer, at Lin Piao bagvaskede kvinderne, idet han kaldte dem »unyttige« og »tilbagestående«, og endnu engang søgte at belægge dem med de lænker, som Konfucius' og Mencius' læresætninger udgør. Derfor uddyber folkets masser og i særlig grad kvinderne bedvidst kritikken af den slags reaktionært bras. Med Marxisme-Leninisme-Mao Tsetung Tænkningen som deres våben kritiserede de »Love for kvinders gode opførsel« og andre bøger og mundheld, der propagerede Konfucius' og Mencius' lære og feudale riter, og som før befrielsen var vidt udbredt.

Wang Hsiu-yun, en kvindelig arbejder på Pekings Bomuldstekstilfabrik Nr. 3, havde dette at sige på et kritikmøde: »Alle udbytende klasser har været talsmænd for den reaktionære idé om, at »mændene er kvinderne overleg-

Medlemmer af Lushiho Skovkontors kvindelige skovningshold opsætter under kampagnen for kritik af Lin Piao og Konfucius' storskrifttegnplakater med kritik af den konfucianske idé om, at »mændene er kvinderne overlegne«. Dette hold, der omfatter 37 kvinder, blev oprettet i august 1973. Det arbejder i skovområderne ved foden af Changpai-bjergene i provinsen Kirin i Nordøstkina. Lushiho Skovkontors kommunistiske partiorganisation har hele tiden taget sig af holdet og bistået af erfarne arbejdere har det efter at have overvundet mange vanskeligheder lært at mestre fældningsteknikken og teknikken i forbindelse med sliskning og transport fra skovningspladsen. I 1974 blev holdet rosende omtalt som en af landets skovbrugsorganisationers fremskredne enheder, idet det havde opfyldt produktionskvoten for året tre måneder forud for planen.

ne«, og har berøvet kvinderne de politiske, sociale og økonomiske rettigheder. »Love for kvinders gode opførsel« udbreder den forestilling, at »kvinder besørger tingene i hjemmet, men mændene tager sig af sagerne uden for hjemmet«, hvilket er et forsøg på at holde kvinderne borte fra den samfundsmæssige produktion og fra politisk virksomhed. Der var også ordsprog i omløb, som udtrykte foragt for kvinderne. Man sagde f.eks.: »Hesten er den, der fører, og æslet løber bort mellem de to givne spor, når en kvinde dominerer, ligger alt i ét rod.« Under påvirkning af den slags traditionelle ideer så en del folk ned på kvinder, mens kvinder selv havde mindreværdskomplekser. Jeg var selv noget ængstelig, da jeg fik ansvaret for en gruppe i vor afdeling, fordi en kvinde aldrig tidligere havde fået overdraget dette job.«

Den slags mindreværdskomplekser, sagde Wang Hsiu-yun, var en genspejling af forestillingen om mandens overhøjhed. Hun understregede, at de ideologiske lænker, hvormed man har bundet kvinderne, må sønderrives. At binde kvinderne til hjemmet og de huslige sysler, at gøre dem til slaver af hjemmets byrder og at diskriminere mod dem politisk og økonomisk — dette er altsammen noget, der er produkter af udbytningssystemerne. Derfor kan kvinders frigørelse ikke realiseres uden en ændring af samfundssystemet. »I vor fabrik udgør de kvindelige arbejdere og funktionærer 70 pct. af alle de beskæftigede, og de øverste ledelseskadrer er alle kvinder. Dette er en kraftig afvisning af tendenser til at foragte kvinder.«

Skønt Wang Hsiu-yun er ganske ung, har hun allerede arbejdet i 12 år, og hun er mange gange blevet rosende omtalt som en dygtig maskinoperatør og en fremskreden arbejder. Hun siger, sådan som Lenin engang påpegede: »Ingen socialistisk revolution er mulig, uden at en meget stor del af de arbejdende kvinder i vid udstrækning deltager i den.« Formand Mao har sagt: »Tiderne har forandret sig, og i dag er mænd og kvinder ligestillede. Alt det, de mandlige kammerater kan udrette, kan de kvindelige kammerater også udrette.« »Disse læresætninger gav mig selvtillid og styrke«, siger hun.

Under kampagnen for kritik af Lin Piao og Konfucius har man på Pekings fabrikker, administrationskontorer og skoler og i de enkelte bykvarterer udfoldet masseaktiviteter med henblik på at gendrive den falske konfucianske teori om mandens overlegenhed. Beboerne i Chunshu-kvarteret i Hsuanwu-distriktet har således afholdt mere end 900 kritikmøder og opsat 950 numre af vægaviser, der har indeholdt 7.000 artikler og 27.000 digte med kritik af Lin Piao og

Kvindelige medlemmer af militsen i Hsiaan-produktionsbrigaden, der hører under Kulei-kommunen i provinsen Fukien, gør klar til træning i bajonetfægning. Brigadens kvindelige militsmedlemmer har lært våbenbrug og forsvare kysten, samtidig med at de deltager i produktionen. Vejledt af formand Maos revolutionære linie opfylder de den rolle i den socialistiske revolution og den socialistiske opbygning, der udtrykkes ved mundheldet: »Kvinderne bærer den halve himmel på deres skuldre.«

Konfucius. Beboerne har også forfattet 400 forskellige sketches, teaterstykker o.l., der tjener samme formål. Under denne proces er der fremtrådt et kontingent af over 60.000 kvindelige aktivister, der er skolede i den marxistiske teori. De har samvittighedsfuldt studeret den marxistisk-leninistiske teori og har under vejledning af denne skrevet artikler og bøger med kritik af Konfucius' og Mencius' kvindeforagende præk.

Massekampen har en vidtrækkende indflydelse. 22 kvindelige arbejdere ved byggekompagniet i Chianhan-distriktet i Wuhan har i løbet af 3 måneder bygget en tre-etagers bygning. De har sammenstemt givet udtryk for denne opfattelse: De reaktionære herskende klasser i det gamle Kina betragtede kvinder som lavtstående og som værende ude af stand til at højne deres status. De opfandt endog den overtroiske opfattelse, at »huse bygget af kvinder ville falde sammen«. Vi må med vor egen handling tilintetgøre denne myte.

På landet har bondekvinde, lige fra gamle bedstemødre, der er fyldt 70 eller 80 år, til teenagere, sluttet op bag kampagnen for revolutionær kritik. De arbejdende kvinder på landet var dem, der måtte døje de hårdeste lidelser i det gamle samfund, fordi de blev holdt trælbundet af den reaktionære feudale moralkodeks.

Kvinder i Hsiao-chin-chuang-brigaden i Paoti amt i omegnen af Tientsin opsatte en vægavis med kritik af Lin Piao og Konfucius. I en af de kritiske artikler

stod der: »Hvorfor udbredte de reaktionære herskende klasser i de forskellige dynastiers perioder forestillingen om, at »mændene er kvinderne overlegne«? De tog den slags midler i brug for at splitte det arbejdende folks rækker. De brugte den gamle moralkodeks for at lænkebinde de arbejdende kvinder, der udgør halvdelen af befolkningen, og for at så splid mellem mænd og kvinder blandt de undertrykte, og på den måde forsøgte de at skjule klassemødsigelsesnes og klasseundertrykkelsens væsen, således at deres herredømme over folkets masser kunne sikres for al fremtid.«

Under påvirkning af de »riter«, som Konfucius og Mencius havde prædikeret, var det gennem århundreder skik i Kina, at en ung mand skulle give sin kommende bruds familie forlovelsesgaver. De unge kvinder i brigaden sagde, at det var deres opfattelse, at »dette at modtage forlovelsesgaver i virkeligheden er en feudal skik, der er udtryk for ringeagt for kvinder eller endog for, at man betragter kvinder som en handelsvare. Som kvinder i det nye Kina har vi en selvstændig politisk, økonomisk og samfundsmæssig status og har de samme rettigheder som mændene, og vi må gennemføre et radikalt brud med de traditionelle ideer.« Tolv unge piger i brigaden gik selv hen til deres forlovedes familier og leverede dem forlovelsesgaverne tilbage, idet de samtidig gjorde det klart, at det ikke var deres hensigt at hæve forlovelserne. Deres initiativ har inspireret 11.000 unge piger rundt om i

Paoti amt, hvor Hsiao-chuang ligger, til at gøre det samme. Og derefter har 380.000 unge nyforlovede piger i den omgivende provins Hpei afvist at modtage forlovelsesgaver.

Den falske forestilling om »mandens overlegenhed« er blevet kritiseret af bønderne, mænd såvel som kvinder, i Hunghsing (Røde Stjerne)-folkekommunen i Pekings omegn. Blandt talerne på møderne har været kadre og kommunemedlemmer, ægtepar og sviger-mødre og svigerdøtre. Kritikken har medført, at princippet om lige betaling for lige arbejde, uanset om det er mænd eller kvinder, der udfører det, nu bliver bedre praktiseret i det kollektive produktive arbejde. Forholdene i familierne er også blevet ændret, idet ægtemanden og hustruen nu behandler hinanden som ligestillede og bekymrer sig om hinanden. Mændene udfører nu gerne en del af husholdningsarbejdet i stedet for at lade deres koner være ene om det.

Som svar på formand Maos appel studerer millioner og atter millioner af Kinas kvinder i by og på land samvittighedsfuldt den marxistisk-leninistiske teori om proletariatets diktatur og fortsætter med at kritisere de gamle ideer, som er en arv fra fortiden, og som har lænket deres sind. Dette vil sætte det nye Kinas kvinder i stand til endnu mere energisk at marchere frem ad frigørelsens vej.

Fra »Kina i dag«, udgivet af den kinesiske ambassade i København.

(Fortsat fra side 11)

forlystelsessprog), men håbløsheden er den samme. Kapitalismens sejr betyder kapitalismen ud til alle. Her er koldt, her er det pengenes magt, der tæller, og det er stadig mændene, der skriver love-ne.

Oppe i vinduerne sidder de moderne internationale, velnærede, læderbetrukne Violetta'er, — folkets piger, mændenes piger og sælger sex, sådan som mændene vil ha' det. Jo, demokratiseringsprocessen er kommet langt. Men har »Kærligheden« fået bedre kår? Er oplevelseskvaliteterne blevet større? — Nej, men flere? — Ja. Her har vi endnu en manifestation af kapitalismen: *Kvantitet kontra kvalitet.*

Alle kærlighedens erstatninger, — et fantasifuldt virvar af følelseslivets »suteklude« — er mulige at erhverve for overkommelige penge, men kærligheden har ikke fået det lettere. Se bare hvordan Sct. Paulis fede Violetta'er er helt gode forretningskvinder. De har lært af mændene, og er nu en fast del af den kapitalistiske mandsverden. De er ikke som forrige århundredes Marie Duples-

sis' ofre, men gode solide støttepiller for den kommercielle udnyttelse af seksual-livets demokratisering og frigørelse. De gode forretningskvinder med de tykke bankbøger vil ikke komme til at udånde glorificeret på et lille gråt tagkammer i dybeste elendighed, som Marie eller Violetta. Nej, — de vil få en lang, ærefuld og rig alderdom, hædrede som den uundværlige integrerede del af mandsverdenens økonomiske magtspyramide, der endnu mere udstrakt end tidligere har slået sit greb om vort seksualliv.

Kapitalismens senere udvikling har skabt en indtil nu enestående grad af demokratisering, men dens verden er kold og lader alle følelserne i stikken, for ensidigt at forskanse sig bag pengenes magt. Skal vi videre, og det skal vi, så må vi til at frigøre alle de kræfter, der ligger i de undertrykte følelser. Og det vil sige til kamp mod kapitalismen og patriarkatvædet.

Ole Nørlyng

(Fortsat fra side 2)

gennem kollektiviseringen af produktionsmidlerne og på det seksuelle område gennem ubundne forhold til hinanden.

Noget af det vigtigste i en revolutionær bevægelse er fleksibilitet. Ideelt burde der være næsten lige så mange samlivsformer, som der er mennesker. Når vi vil befæmpe kernefamilien, er det først og fremmest, fordi den er så dominerende i vores samfund. Dog, i visse situationer kan kernefamilien være det eneste rigtige — nogle mennesker kan simpelthen ikke fungere uden for den. Disse mennesker må bare ikke forhindre os og andre i at leve, som vi vill! Derfor er det bl.a. vores mål at styrke den allerede eksisterende anti-kernefamiliebevægelse, f.eks. den lesbiske-, kollektive- og bøssebevægelse. Din ideelle samlivsform er meget interessant. Den understreger bl.a., at fællesskabet også kan dræbe kærligheden ved at fastlåse den.

Din kritik af kollektiver er jeg stort set enig med dig i. Mennesket har behov for at være alene såvel som at deltage i et fællesskab. Alenebehovet bliver altså nemt et problem uanset om kollektivets medlemmer erkender det eller ej!

Hvis man ønsker at oprette et fællesskab, skal man selvfølgelig have nogle praktiske opgaver. Fordi vi ikke har fået nogen reaktion på dit indlæg, kan det måske skyldes, at dine praktiske forslag ikke er gode nok? Det kan måske være, at i en overgangstid som vores, hvor det absolut ikke er let at leve på en helt anden måde, end vi er opdraget til, skal der være stærke kræfter, tryghed og stabilitet til, for at et fællesskab kan til-

fredsstille alle behov.

Der er sikkert utallige måder at indrette sin tilværelse på, sådan at alenebehovet og fællesskabsbehovet bliver tilfredsstillet. Det har du også gjort i begrebet »eneboernes kollektiv«, men efter min mening mangler der et mere »seriøst« projekt eller formål, som kan holde folk sammen, når det hele ikke er så skægt — skiftende vibrationer vil altid være en kendsgerning! Som tankeeksperiment, prøv at vende begrebet »eneboernes kollektiver« om til »kollektivets eneboere«: kollektivisterne lejer så en lejlighed, hvor alle kan være »eneboere«, når de får lyst dertil. Måske ligger kollektivet 30 km uden for byen, og at der derfor sikkert er et behov for at have et sted inde i byen.

Hermed er debatten åben omkring eneboernes kollektiver, men sandelig også for alle mulige og tænkelige alternative samlivsformer til kernefamilien. Bladet er også åben som kontaktblad, dvs. som en slags ko-ordinator.

Peter

(Fortsat fra side 7)

ikke siger, de skal mene det samme som jeg. De skal danne sig en mening, skabe sig en holdning til deres køn.

Men bør Erik Thygesen anmelde Dagmar Andreasens bog. Rigtigt set: han beskæftiger sig med arbejderkultur og er tillige en af de få kønsbevidste mandlige anmeldere. Man beder Bettina Heltberg anmelde Elsa Gress' stykke »Liv?« på Boldhusteatret. Godt: hun har også forudsætninger og indsigt, der giver hende en chance for at kunne anmelde den.

Hvad skal vi så gøre ved den kulturkløft, der er opstået, og som uddybes dag for dag med hver ny indsigt, kvinderne vinder? Hvordan skal vi tale sammen, kommer vi ikke til at sidde i hver sin lejr, ender det ikke med krig og had mellem mænd og kvinder?

Den samme bekymring giver Margrethe udtryk for, da vi sidder i bilen på vej hjem. Jeg putter mig tættere ind til hende, Jesser på hendes anden side lægger armene om os: »Synes du egentlig ikke, vi klarer det meget godt? Kunne vi måske undvære hinanden?«

»NEJ!!«

»Holder vi ikke netop af hinanden uden alle de ofre, der må bringes i et parforhold? Har vi ikke lige inspireret hinanden en hel uge og givet hinanden en tryghed i lang tid fremover?«

»Jo!«

»Vi har jo brug for hinanden alligevel, på nye måder og med nye berøringsflader, at opleve kærligheden på tværs af de færdiglavede kønsmønstre. Hvad er der så at være bange for — ?«

Bente Clod

Anmeldelse af bladet:

»KVINDER-KVINDER«

»KVINDER-KVINDER« udgives af en gruppe kvindertilknyttet »Den lesbiske bevægelse« i København.

Bladet har hidtil udkommet et par gange om året og koster ca. 5 kr. pr. nummer. Det fås i et par af de store københavnske boghandler og så naturligvis i »Kvindehuset« i København.

Dette om det rent praktiske.

Den mere indholdsmæssige side af sagen, får man oplyst meget klart et par steder i nr. 4, som jeg her har brugt som grundlag for »anmeldelsen«:

(p. 2):

»Vi laver dette blad, fordi VI VED, at der er en skrigende mangel på oplysning om lesbiske skrevet af lesbiske, for lesbiske at der er mange lesbiske, der lever skjult, ensomt isoleret, alene eller parvis

.....

VITROR

at en aktiv lesbisk manifestation er en nødvendig del af den befrielsesbevægelse, som skal til for at nedbryde den fundamentale undertrykkelse i samfundet.

Nr. 4, som er det sidst udkomne, er et temanummer med emnet: »Vort indre univers«. Tema-sektionen af bladet handler da også om følelser og tanker lesbiske indbyrdes og lesbisk bevidsthed om i forhold til den omgivende ikke-lesbiske verden. Der er nogle meget smukke og vrede ting imellem, fx. digtet: »I årtusinder din slave«.

Udover tema-sektionen er der en del anmeldelser (bl.a. af Gerd Brantenbergs roman om lesbiske: »Rejs jer Fordømte«). Og — endelig — måske allervigtigst rummer bladet en del konkret information af interesse for lesbiske kvinder: om den lesbisk bevægelses historie og mødesteder og organisationsmuligheder for lesbiske.

Bladet må altså siges at være af uvurderlig betydning for lesbiske kvinder som et slags »redskab«, en »brugsgenstand« til bearbejdelse af deres specifikke undertrykkelse.

En kritik af bladet kunne gå på, at det i meget ringe grad viser den specifikke seksuelle undertrykkelses samfundsmæssige rødder, men en sådan kritik må forblive meget udvendig i forhold til netop dette nummer, der har temaet: »Vort indre univers«. Ved forklaringen på nødvendigheden af at bearbejde følelser og tanker, (»Følsomheden overfor hinandens væsen er en revolutionær pligt . . . « . . . »Vi har valgt dette tema,

fordi vi oplever, at behovet for at tale fordi vi oplever, at behovet for at tale sammen om dette indre univers ikke dækkes tilstrækkeligt gennem vores nuværende mødeformer. Mange af os oplever, at grænserne omkring følelser, følelsesmæssige udtryk og tanker, der måske afviger lidt, stadig er meget snævre. Vi ønsker med dette blad at løse grænserne og håber, det vil give flere mod til at åbne op og inspiration til at eksperimentere med flere udtryksformer«).

Set i dette lys bliver bladet »KVINDER-KVINDER« af betydning for alle, der ønsker at bearbejde ikke blot »samfundet«, forstået som verden udenfor én selv, men at ændre samfundstotaliteten, indbefattet én selv.

Kirsten Elisabeth Eriksen

Anmeldelse af filmen:

»Ta' det som en mand, frue«:

Tre ting adskiller filmen »Ta' det som en mand, Frue« fra de fleste andre, også de fleste andre mere politiske film:

I Den er lavet »af kvinder, om kvinder for kvinder« (citeret fra programmet.

NB! Den handler dog også om mænd og bør også ses af mænd.

II Den beskriver kvinders situation, som den opleves af andre kvinder.

III Den er politisk, og den er morsom,

og den er lettilgængelig. Ikke spor frelst eller fortænkt.

Her vil jeg hovedsagelig beskæftige mig med de to sidste ting, og mindre dermed at den er produceret af kvinder, uden medvirken af mænd (undtagen i rollebesætningen). Dette har nemlig ligget til grund for den megen avisomtale og må derfor anses for bekendt.

Hvad der er mere interessant her er nok, at den beskriver kvinders situation ud fra et kvindebevægelses-synspunkt! D.v.s. den nøjes ikke med at beskrive, den sætter også spørgsmålstegn ved kvindens situation, ved kvindens undertrykkelse. For at få så mange facetter af kvindeundertrykkelsen som muligt, har man som hovedperson valgt en midaldrende kvinde. Vi får oprullet hendes problemer med den såkaldte overgangsalder: angsten, kedsomheden, ensomheden, angsten for andre yngre kvinder og deres initiativer og mod til at bryde ud. Hun møder ingen forståelse hverken ved sin mand, sin datter eller sin læge. »Virkeligheden kan man jo ikke lave om på«, siger sidstnævnte.

Det kan man, ønsker instruktørerne at vise.

Ellen Rasmussen, som hovedpersonen hedder, får et arbejde og begynder at lave verden og sig selv om. Dette sker gennem en arbejdskamp på den fabrik (en elektromi-fabrik: typisk kvindeindustri), hvor hun får ansættelse. Herigennem vises, at én ændring af »virkeligheden« kun kan ske ved en kollektiv kamp, en individuel »befrielse« er utilstrækkelig og utopisk for en kvinde på 45 uden uddannelse eller noget som helst.

For at pointere, at det man ønsker ikke er en ligestilling af mænd og kvinder i traditionel forstand, har man i filmen indlagt en drømmesekvens, hvori mænds og kvinders roller er byttet om.

Denne scene er så morsom, at den ikke kan beskrives, DEN SKAL SES! Men heri afsløres med al ønskelig tydelighed de nuværende kønsrollers absurditet — og den løsning, der hedder individuel opstigning for kvinder — kules på en fiks, men tydelig måde.

Det politiske perspektiv i filmen skulle således være påvist, men det morsomme mangler. Det kan ikke beskrives her,

men det fremskridt, der ligger i at kombinere en politisk film med en mere folke-lystspilagtig-genre, bør ikke lades uomtalt.

Ved denne kombination kan man dels håbe at få et bredere publikum i tale, dels håbe på at inspirere andre med film ud fra kønspolitisk synsvinkel.

Kirsten Elisabeth Eriksen

Anmeldelse af filmen:

»Jordens Salt«!

I det program, man kan erhverve sig (for 1 kr.!!), når man går ind og ser den amerikanske instruktør Bibermanns film (fra 1952): »Jordens Salt« (»Salt of the Earth«), står der på forsiden: »En vred og oprørsk film om konflikten mellem arbejder og arbejdsgiver — mellem farvet og hvid — mellem mand og kvinde«.

Jeg mener en bedre rækkefølge af de 3 konfliktparter ville være: Arbejder contra arbejdsgiver, mand contra kvinde, farvet contra hvid.

I filmens handlingsgang er udgangskonflikten nok den kvindelige hovedperson Esperanza Quinteros subjektivt oplevede »modsnævnings«-forhold til sin mand: Ramon Quintero, men det, der er den bagvedliggende konflikt, er modsætningsforholdet mellem arbejder og arbejdsgiver. Det er da også denne konflikts aktions-modstykke: Minearbejdernes strejke, der udvikler — og afsluttende løser op for — den tilsyneladende konflikt mellem såvel mand og kvinde som farvet og hvid.

Når jeg ville have valgt at placere konflikten mellem farvet og hvid sidst i rækkefølgen, hænger det især sammen med, at denne konflikt ikke udfoldes på linje med de 2 andre i filmen, men at det blot antydes, at den kollektive arbejdskamp får en bevidsthedspåvirkende funktion i retning af, at arbejderne opdager, at den eneste objektive interessekonflikt går mellem arbejderne og arbejdsgiverne (kapitalen), de andre konflikter skyldes kapitalens forsøg på at splitte arbejderne (farvet-hvid-konflikten) og den kapitalistiske samfundsorganisering, hvor der opstår en splittelse mellem det private område (hjemmet = kvindens domæne) og det mere »offentlige« (arbejdet = mandens område). Filmen starter i en påvisning af, hvordan mandens og kvindens bevidsthed er forskellige, hvordan deres ønsker og krav og indflydelse er forskellig, afhængig af, om de er tilknyttet arbejdet eller hjemmet. Hvor mændene strejker for at opnå bedre arbejdsforhold (sikring mod arbejdsulykker), der ønsker kvinderne bedre sanitære og hygiejniske forhold i

Juan Chacon og Rosaura Revueltas som minearbejder-ægteskabet med deres børn

hjemmet. De bliver leet ud af mændene, da de foreslår, at kravet om disse ting skal gøres til dele af forhandlingsgrundlaget i strejkesituationen.

Resten affilmen handler om, hvordan mændenes og kvindernes bevidsthed gradvist nærmer sig hinanden gennem strejke-forløbet, hvorved skellet mellem det, der er privat, og det, der er offentligt, begynder at forsvinde, samtidig med at arbejdsdelingen mænd og kvinder indbyrdes begynder at ændres og kønsrollestrukturen i det hele taget.

Filmen er en meget varm film. Den handler om, hvad der sker, og hvad der kan ske, når arbejderne i en mine begynder at kæmpe mod deres arbejdsgiver, men den handler også om noget andet: Den handler om betingelserne for en ændret praksis, også i det traditionelt »private område«.

Kirsten Elisabeth Eriksen

Anmeldelse af pladen:

»Bøsse«

»Bøsse« er navnet på en ganske ny plade fra forlaget Demos. Både tekst og musik er forfattet af Bent Jacobsen fra »Bøssernes Befrielsesfront«, der hermed har slået et meget væsentligt slag for den seksuelle frigørelse. Sangene fremføres af Bent selv, og musik og kor er i sikre hænder hos Anders Koppel, Jens Rungsted, Niels Tuxen samt Kaspar Winding.

Pladen er et velformuleret og vidtrækkende angreb mod et samfund, der konsekvent undertrykker individets fri-

hed til at handle og elske. Samfundets kastesystem og moralnormer sættes under lup, kritiseres og forkastes med udgangspunkt i bøsseproblematikken. Men bøssernes kamp behandles ikke som et isoleret fænomen, skønt det er pladens hovedmotiv. En tydelig solidarisering ses med kvinderne, der fører den samme kamp mod samfundets rollefordelinger (»Husmodervals«). Det er den samme sømbeslæde støvle, der træder alle undertrykte grupper under føde. Kvinder, bøsser, lesbiske, transvestitter, pædofile, menneske, mennesker, alle holdes nede af det kapitalistiske samfunds normer, og alle stemples de med samfundets etiketter. — Gud hjælp den, der ikke kan spille sin rolle tilfredsstillende. — Et menneske, der har sat sig udenfor normerne, kommer til at stå alene, og alene er det svagt! Forsaget af familie og venner, stemplet som farlig og pervers, står mennesket tilbage med sin angst og sin ensomhed (»Bøsse«). Man tvinges ind i en ghetto af ligestillede paria'er, der kan tolerere ens seksualitet. Men disse ghettoer og bar-miljøer er også i høj grad præget af et samfund, der nok indser, at alle mennesker er seksuelle, men ikke kan acceptere, at kærlighed ikke nødvendigvis er kønsbestemt (»Hvordan kan du vide?«). Faren for at ende som et splittet, uheldigt menneske, der prøver at holde skindet på næsen ved at leve en dødsdømt dobbeltlivværelse som delvis imitator af en anerkendt norm, er kolossal (»Bøssesbarens Dronning«). Samfundets undertrykkelse er af kolossale dimensioner, bl.a. fordi den så let medfører individets undertrykkelse af sig selv. Man

skammer sig over sine »unormale tilbøjeligheder«, og kærligheden bliver forkvaklet (»Om undertrykkelse«). Men det behøver ikke at være sådan. Har man modet og overbevisningen, og har man vendt normerne ryggen, kan man stå frem og sige med samme overbevisende fryd som Bent: »Jeg er bøsse, og det er jeg glad for« (»Til en mandschauvenist«). Minoriteterne må stå sammen om at bekæmpe de borgerlige roller, og våbnet skal være kærligheden. Med kærligheden for en langsom forening og et samfund, hvor mennesker endelig tør se hinanden, som de er, og elske og respektere hinanden for det (»Den kæle familie«). Men vejen er lang og fjenderne mangfoldige. Pladens — efter min mening — smukkeste sang (»Aftenrøde«) er tildelt den lille fascists nostalgiske drøm om et velordnet, regelret og puritansk samfund, hvor de uønskede elementer, der ikke kan presses ind under normalitets-princippet, må udrenses for at genskabe et samfund, hvor mænd igen er mænd, kvinder passer hjem og børn, og orden hersker.

Som politisk manifest er pladen enestående. Den kalder til samling om den røde fane mod samfundets undertrykkelse af mennesker i almindelighed og minoriteter i særdeleshed. Men Bents sange er ikke blot politiske, de er også poetiske. Han behersker det at skrive tekster på dansk og lave musik til, der er så original og fængslende, som jeg kun sjældent har hørt i dansk beat-musik. Hertil får han strålende hjælp af de fire førømtalte musikere, der virkelig har formået at fange Bents personlige stil og give den en ekstra dimension. — Sammen har de skabt en meget smuk plade.

Henni Forchhammer

Fortsat fra side 2

Når man er ung og begynder at beskæftige sig med begreber som sexualpolitik og kvindefrigørelse (læs: menneskefrigørelse), skræmmes man ofte bort fra emnerne p.g.a. den særlige, vanskelige termonologi, der bruges om disse emner. Usikkerhed skjules åbenbart under et dække af teorier, navne og vanskeligt gennemskuelige sammenhænge, og derved skræmmes mange mennesker bort fra at beskæftige sig med disse vigtige problemer. Samtidig er mange grupper, der beskæftiger sig med frigørelsesprocesser, bevidst provokerende, og dermed skræmmes endnu flere mennesker bort fra at beskæftige sig med de sexualpolitiske problemer. Det er klart, at en provokation udløser forsvarsmekanismer og gør, at den provokerede bliver aggressiv.

Det er lykkedes kvindesagen at vokse sig bort fra nogle af disse problemer, der for blot få år siden hærgede bevægelsen. Teoretiske og vanskeligt forståelige sætninger er blevet konkrete, praktiske og forståelige ønsker, krav og handlinger. Kvindesagen har forstået at blive udadvendt — har forstået at blive mere end at frelse de få.

Derimod har den sexualpolitiske bevægelse ikke forstået at sætte sig ud over den teoretiske, vanskeligt forståelige snak, som på mange »nye« virker så ganske skræmmende og vanskeliggør en personligidentifikation med det, der siges. Så længe titusinder af mennesker i dette land lider under en intolerant seksual (u)moral, så længe unge mennesker må føle sig som forbrydere, fordi de måske har et »anderledes« kønsliv, så længe uheldige ægteskabskonstellationer opretholdes p.g.a. vedtagne konventioners fordærv, så længe alle disse ting

uhindret trives, er tiden til at beskæftige sig med teorier begrænset, fordi der er faktisk så mange konkrete ting, der presser på, og som skal løses meget hurtigt.

Naturligvis kan holdninger avlet af bestemte samfundsmekanismer ikke ændres fundamentalt, uden at samfundet også må ændres. Men vi skal ikke alene tale om dialektisk og materialistisk historieopfattelse, men også — og især — tale om, hvor uheldigt og seksualfjendsk vort samfund er indrettet, hvor uheldige produktionsforholdene er, hvor uheldigt at mange ikke har selvstændig indtægt, hvor uheldigt kernefamilien virker, især på børnene der i den åndelige institutions navn opfostres til løgn, hvor selvfølelse og viljekraft dræbes — vi må kort sagt være konkrete og konkret forklare, hvordan samfundet kunne se ud, dersom det blev indrettet ud fra mere seksualakcepterende synspunkter.

Og lad os ikke mindst forklare, at alle eksisterende samfundssystemer altid har søgt, og altid vil søge, at pådutte sine borgere den sexualmoral, der tjener statens og kapitalens økonomiske og politiske interesser bedst. Men lad os samtidig forklare, at socialisme giver os et instrument til at ændre samfundet således, at de faktorer, der betinger et hæmningsfyldt og konfliktskabende sexalliv, for mange, fjernes. At socialisme er en mulighed, en mulighed, der ikke er til stede i det kapitalistiske samfundssystem.

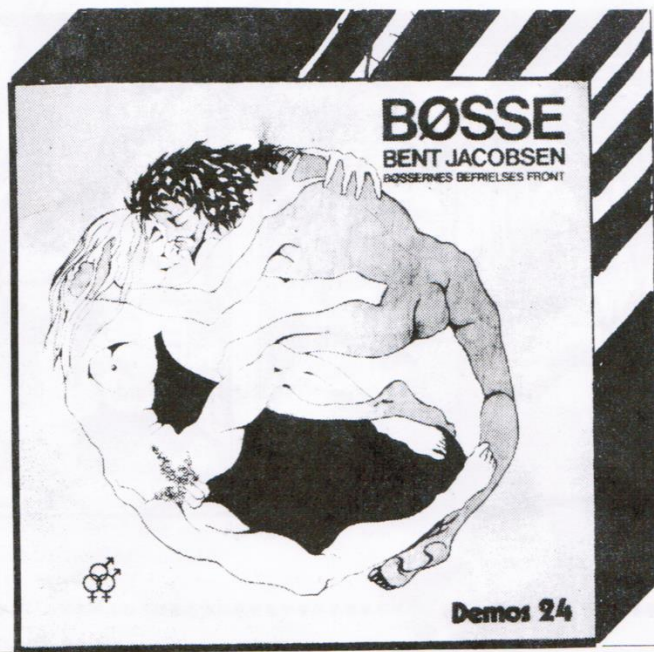
Generelt kunne de deciderede sexualpolitiske bevægelser lære meget af kvindesagen, hvor ikke mindst navne som Marit Paulsen, Susanne Brøgger o.s.v. har forstået at tilføje bevægelsen det mod, der gør, at bevægelsen kan beskæftige sig med konkrete ting og komme videre end til de teoretiske diskussioner, der aldrig bliver til mere end de fås aftenhygge.

Af hensyn til de mange, der stadig deres sexualitet som noget uartig, med de konsekvenser, det får — af hensyn til især de mange unge, der får en urimelig start p.g.a. den dybe indgroede syndsbevidsthed, der er i forbindelse med sex — må det inderligt håbes, at de sexualpolitiske bevægelser hurtigt vil komme over den nødvendige teoridannelsesperiode, og få teorien omsat i aktioner, i tanker, der kan ændre på dette sexfjendske samfund.

Der er nok at tage fat på: Bøger om homosexualitet, selv yderst saglige rapporter, gemmes stadig bort i kældrenes smudshylder på vore biblioteker. Unge har stadig kun begrænsede muligheder for at have steder at holde sammen. Sexualoplysningen er stadig mangelfuld, grusom mangelfuld. Lovgivningen diskriminerer stadig folk med andre

Fortsættes side 24

21

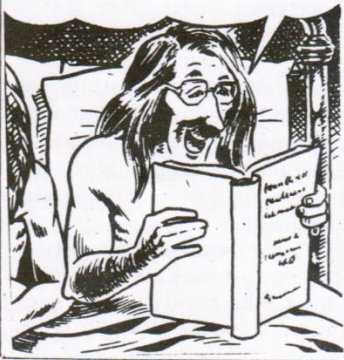
Frederik flipper ...

"Hvis en homoseksuel kan komme under behandling hos en psykiater der ved hvordan man kan kurere homoseksualitet så er der en meget god chance for at han bliver en vel-tilpasset og lykkelig heteroseksuel."

FANTASTISK!...

"Han knaler imens en anden åbner sin Lynlås og nogle få sekunder efter er det hele overstået... ingen navne, ingen ansigter, ingen Åbleser... en onani-maskine kunne måske gøre det bedre"... Alle har dette til fælles: penis og ikke personen udgør hovedinteressen."

"De har en trang til at blotte sig seksuelt for offentligheden... Den tanke at den Fremmede måske er politibetjent eller har syfilis strjfer dem ikke et øjeblik... Dette er kernen i homoseksualitet."

Ubegribeligt!! Denne fyr sætter psykiatrien 50år tilbage!!

AH HA HAHA!...

Der står her at disse underlige svegle stikker meloner og Lysparer op i køv hullerne!

AH HA... AH... Det ka' være Hollywood skulle lave en film ud af dette.

AH..HA...

AH..HA...

AH..Hoo...

AH..HA HA

GASP

AH..Hi.. Hi Hi Hi

Kære ven... hvis du er en af disse underlige snegle som den gode doktor taler om kan du altid blive "kureret" og "tilpasset"... Det vil kun koste en Lille Formue og adskillige år af dit Liv! Men som et alternativ, hvorfor ikke prøve at blive rasende over det kapitalistiske system som vil bestemme hvem du skal elske og hvordan!!

Bare forstil dig at alle kom ud af busken på én gang... Hvis det er rigtigt at alle mennesker er født biseksuelle, så ku' det være at det blev flertallet af befolkningen som ville elske sit eget køn!

Samfundet ville måske blive tvunget til at indrømme at det er normalt!!

RETTELSE!

I sidste nummer af bladet i anmeldelsen af bogen »Kvinder og sex« stod der: »Løsninger på den heteroseksuelle to-somheds plan eller i rent bevidstgørelsesarbejde kan aldrig være andet end den egentlige kamp mod det patriarkalske og kapitalistiske samfund.«

Det skulle være: »... kan aldrig være andet end en del af den egentlige kamp

livsvaner. Den kommercielle pornoindustri bevarer af sammenhænge mellem vold, sex o.s.v. De seksualfjendske produktionsforhold og generelle arbejdsforhold, der vel nok især rammer kvinder. Iøvrigt hele køns-ligestillingsområdet.

Der er nok at tage fat på. Så meget, at tiden er inde til, at alle progressive seksualpolitikere begynder med de opgaver, der ligger rede nu. Så tror jeg, at seksualpolitiske bevægelser vil kunne opnå den samme styrke og kraft, som kvindesagen har opnået.

Og derved vil der blive en helt anden basis for at ændre den måske sommetider repressive tolerance, der mødes seksualitet med, en helt anden og akcepterende holdning. Og da vil der så være en reel mulighed for at skabe et seksualitetsvenligt samfund til afløsning af det seksualfjendtlige.

Der er nok at tage fat på. Og for hver dag, der går, bliver der en dag spildt.

Per Trondal

Til kammerat Per Trondal!

Din kritik af bladet er helt korrekt. Der er for meget teori, som vi godt véd forhindrer bladets videre udbredelse. Desværre! Vi har dog tænkt os at rette op på dette, lige så snart muligheden er tilstede.

Grunden til, at vi har teori med i næsten hvert nummer, skyldes to omstændigheder: 1) At organisationen Sex-pol (1972) sandsynligvis ikke eksisterer i dag, fordi den var ren spontanistisk uden nogen som helst form for analyse, retningslinjer, mål eller formuleret definition på, hvad organisationen egentlig var! Det var så slemt, at når nye (eller selv »gamle«) medlemmer ville vide, hvad hele meningen med denne organisation var, var der ikke én, som kunne give et svar. Det var pinligt og deprimerende. Det var først efter Sex-pol var død, at Jakob Munck — alt for sent — forsøgte at formulere nogle politiske mål og en organisatorisk struktur. Sex-pol levede ca. 1/2 år.

Heller ikke nogen af os i redaktionen i dag kunne den gang formulere noget som helst, som gav nogen egentlig samfundssammenhæng. Det er heller ikke så længe siden, at det er lykkedes os så småt at formulere nogle fornuftige politiske krav. Den gang var det meget pinfuldt at skulle føle på sin krop, og inderst inde vide, at der virkelig var en mening med Sex-pol, men denne følelse kunne vi ikke definere.

Gang på gang blev vi spurgt: »Hvad vil I?« »Vi har allerede en seksualrevolution«, sagde så mange. Og »Alle, der vil ha' et knald, ka' sku' bare gå ud og få et knald!« Det var meget deprimerende!

Jeg tror stadig, der er mange mennesker, som ikke ved, hvad en seksualrevolution er for noget — men de har en fornemmelse, naturligvis. Derfor må både hovedpunkterne og teoretiske indlæg, efter min mening, trykkes ihvertfald hver anden gang et stykke tid endnu. Hvis vi nogensinde får en ny organisation, kan vi måske ophæve meget af det teoretiske stof i bladet. Organisationen kunne så varetage den side af sagen, mens bladet blev almen folkelig.

2) Den anden grund til, at vi har teoretisk stof med, er, at vi lige så meget er interesseret i, at de danske marxister/leninister lytter til os og bliver mere villige til at optage så mange af vores synspunkter og kamp som muligt. Med det tempo, som marxismen spreder sig i verden i dag, vil det ikke vare så lang tid endda, før den kommer til at spille en væsentlig rolle — også i Danmark. Hvis dette svar ikke er tilstrækkelig, må du endelig skrive til os igen. Vi har denne gang undladt at bringe vores politiske hovedpunkter, fordi vi vil imødekomme kritik fra vores læsere.

Peter

BLADET SEKSUALPOLITIK sælges i København hos:

Reitzels Boghandel, Nørregade 20. Informations Kiosk, Demos, Arnold Busck, Munksgaard, Pocket Bogladen, Coq, Peter Hvidtfeldtstræde 16.

Århus: Huset's Bogcafé, Vester Allé 15.

Viborg: Anarkistisk Boghandel, Gothersgade 27.

Oslo: I. Tronsmo a/s, Postbox 6897, St. Olavsplass, Oslo 1, telf. 20 25 09.

Stockholm: Bokcafé Morianen, Drottninggatan 19, og RFSL Klubb Timmy, Timmermangatan 24.

KVINDE SE HER: Vi mangler 2 kvinder i redaktionen, for at vi kan leve op til vores hovedpunkt om kønnenes ligelige repræsentation i alle samfundslid. Hvis du har lyst, så ring til Pernille Stenholm (01) 17 88 75, Birgitte Gravesen (01) 22 06 73 eller Bente Clod (01) SU 6264.

Kvinderådgivning

Rødstrømperne i København har i ca. 1½ år haft en gratis rådgivning for kvinder, som er blevet varetaget af en gruppe socialrådgivere og jurastuderende. Denne rådgivning har hidtil fundet sted i Kvindehuset i Åbenrå 26, men er pr. 1.5.75 flyttet til Stengade 30 på Nørrebro.

Kvinderådgivningen er en alternativ rådgivning. Vi opretter ikke journaler, og de kvinder, der henvender sig til os bliver aldrig blot en »sag« eller et »journalnummer«, og kun de, der selv ønsker det, behøver at oplyse om navn, stilling, adresse o.s.v.

Vi betragter os selv som alternative, fordi vi ikke sidder med en mere eller mindre bureaukratisk institution i ryggen, som kræver loyalitet og kollegiale hensyn af os. Vi kan arbejde helt på egne og klienternes præmisser og uforbeholdent stå på klienternes side, så det bliver dem og ikke en institution, vi solidariserer os med.

Vort arbejdsområde er dels at være et serviceorgan i mere traditionel forstand med social og juridisk rådgivning, og vi har hjulpet en del kvinder med fx. vejledning om separation og skilsmisse, med at udfylde papirer, vi er gået med dem på socialkontoret, hvis de har følt sig usikre eller er blevet dårligt behandlet, og vi har oplyst dem om deres rettigheder inden for den sociale lovgivning.

Men derudover vil vi også gerne give vort arbejde et politisk aspekt, og vi diskuterer derfor gerne med de kvinder, der kommer til rådgivningen for at hjælpe dem til selv at formulere, hvordan de føler sig undertrykte og hjælpe dem til at se, at deres problemer ikke er isolerede, men har sammenhæng med samfundets struktur og den undertrykkelse, der finder sted af kvinder både på arbejdsmarkedet og i hjemmet.

Vi kan ikke love fuldstændig professionel rådgivning — endsige love, at vi altid kan finde en løsning på problemerne. Men vi kan love oprigtighed, personlig stillingtagen, vores tid — kort sagt søstersolidaritet i praksis.

RÅDGIVNINGEN er åben hver torsdag kl. 19.30 — 21, Stengade 30, 2200 Kbh. N.

Rødstrømpernes socialgruppe

